

Predsednik Tito v Candyju

Četlonski tisk o obisku.

Nehru o Janusu znanosti

Članj skupine za sedaj nameravajo sprožiti vprašanje belgijskega Konga pred OZM, čeprav so razpravljali o nemirih v Leopoldvillu in o deklaraciji belgijske vlade, ki se na naša na prihodnost tega afriškega ozemlja.

SESTANEK KEKKONEN-HRUŠČEV

Značilna razprava v Bonnu

V skupnih grobnicah v Bergen-Belzenu so ostanki 30.000 bivših deportirancev raznih krajev Evrope, največ Francije, Poljske, Jugoslavije in Sovjetske zveze.

Poplave v ZDA

ABAS O POGAJANIH

ker pa je danes izjavil, da ni predsednik ZAR Naser dovolj dal da ne želi, da bi anglo-egiptovska finančna pogajanja povezovali z vprašanjem vzpostavitve diplomatskih odnosov med obema državama. Po duhovnem razgovoru s predsednikom Naserjem je Noel - Baker izjavil, da je bil Naser zelo presenečen, ker so vprašanja diplomatskih stikov sprožili samem koncu pogajanj o spornih finančnih vprašanjih. Predsednik Naser je prav tako izjavil, da vlada ZAR sedaj ne uči vprašanje vzpostavitve diplomatskih odnosov z Veliko Britanijo, ki so jih prekinili 'sueški dogodki'. Pri tem Naser poudaril, da si ZAR želi prijateljskih odnosov z Veliko Britanijo kot tudi z vsemi drugimi državami.

Napoved za petek: Pretežno oblačno vreme, v zahodni Sloveniji vmes nekaj rahlih padavin. Temperature med 4 in 9, v Primorju do 12 stopinj C.

OKREPILA NAJ BI SE ZAVEST SOCIALISTIČNE SOLIDARNOSTI

Odgovori tovarišice Vide Tomšič na vprašanja »Delavske enotnosti« o predlogu sindikatov »dve tretjini«

Podpredsednica SZDL Slovenije Vido Tomšičeva je uredništvo »Delavske enotnosti« naprosilo, da odgovori na naslednja vprašanja:

— Kaj menite o predlogu, ki ga je sprejel na tretji seji Republiškega sveta Zvez sindikatov Slovenije? Takrat je bilo sklenjeno, naj se sindikati zavamejo za to, da bodo kolektivni dve tretjini sredstev, s katerimi bodo razpolagali po zaključnih računih, uporabili za družbeni standard.

— Ali naj bi organizacije SZDL pri običajnih podprle ta predlog in vplivale tudi na uporabo občinskih skladov za podobne namene?

— Kako naj bi uporabljali zbrana sredstva? Pri tem mislimo predvsem na uveljavljanje želja proizvajalcev, ki so ustvarili ta sredstva.

Predlog Republiškega sveta Zvez sindikatov Slovenije vsem sindikalnim organizacijam, naj se zavamejo za to, da bi delavski kolektivni pri razporejanju sredstev, s katerimi bodo samostojno razpolagali po zaključnih računih, namenili dve tretjini za družbeni standard — je izredno pomemben. Mislim, da ni pretirano trditi, da je s tem storjen važen korak ne samo k izboljšanju družbenega standarda — ampak v razvoju našega družbenega sistema sploh.

Izredna pomembnost te akcije sindikalnih organizacij je v tem, da je briga za popravilo in vsakodnevno izboljšanje družbenega standarda postavljena tja, kamor nujno

spada: v neposredno odločanje proizvajalcev glede določenega dela družbenega dohodka, ki so ga sami ustvarili.

Odkar smo pred leti — sprito doseženih gospodarskih uspehov — že lahko preumetno iz gospodarske politike na družbeni standard kot ključno plansko nalogo, smo vendar ne nemožno ugotovljali, da v marsikaterem podjetju in občini vso stvar razumejo kot »zvezno« kompetenco. Se naprej so se brigali predvsem za velike investicije, presegali planne investicije, delovne sile in ne dosegli planov za razširitev trgovine, obrti, šol itd. Če je pa kar zaškrbalo glede na standard delovnih ljudi, so govorili o »objektivnih« težavah ali pa o zveznih instrumentih in predpisih, češ da jim ti onemogočajo, da bi pošteno poskrbeli za vsakdanje potrebe delovnih ljudi. In tako je bilo tudi res treba včasih z izjemnimi zveznimi ukrepi zagotoviti standard — kar pa seveda ni dobro niti povsem v skladu z gospodarskim in družbenim sistemom, ki ga gradimo.

Eden od ugovorov je bil tudi ta, da je pač premalo materialna baza za samoupravljanje, da je vloga občine, tovarne, glede skrbi za delavca lahko samo minimalna sorislo majhnih sredstev, s katerimi smejo samostojno razpolagati. To je prav zaradi našega do te daj v investicije in razvoj gospodarske zmogljivosti usmerjenega gospodarstva bilo deloma res in nujno, toda že vsa ta leta je marsikatera občina in delavski svet lahko storil mnogo za standard, če se je na primer zavzel za organizirano preskrbo tržišča, se boril za ceneno stanovanjsko izgradnjo, pokazal razumevanje za otroške ustanove, za prehrano delavcev in otrok in slično.

Potrebna je zavestna odločitev proizvajalcev

Napore za temeljito dvigovanje standarda moramo res usmeriti v dvoje: z velikimi naložbami družbenih sredstev (ki jih je seveda treba zbrati od proizvajalcev in o katerih od-

ločajo predstavljalni organi proizvajalcev) in tiste večje gospodarske, ki so se pokazale kot posebno pomembne in jih moramo hitro razviti: v kmetijstvu, trgovino, gradbeništvo itd. Razen tega pa je treba reševati celo vrsto stvari v neposrednem dosegu samih proizvajalcev: izboljševati in ustvarjati nove institucije, ki jih terja vsakdanje življenje: od šol, zdravstvenih centrov, menz, komunalnih uslug in servisov. Tu pa je tudi potrebna neposredna zavestna odločitev in sodelovanje proizvajalcev.

Zato je ta drugi del naporov za dvig standarda ves čas šel po poti povečevanja sredstev, ki ostanejo podjetjem in komunam in jih lahko usmerjajo v družbeni standard. Se več: z raznimi predpisi in instrumenti kakor tudi s politično akcijo smo stimulirali in podpirali tako usmeritev sredstev. Teh sredstev v zadnjih letih ni bilo več tako malo, kot so marsikje govorili, saj so se pokazala pri prekomernih delitvah in podobno.

Sedaj pa smo že tako daleč z našim celokupnim gospodarstvom, da ta sredstva znatna in da lahko pomenijo ogromno v splošnih gospodarskih razmerah. Če bi se preko navedene investicije ali pa v pomenu planov prelija v gospodarske potrebe samo osebnih dohodkov in slično — bi lahko precej prekrizala planska predvidevanja in predvsem ovirala izpolnitev naše glavne naloge: stalnega dvigovanja standarda delovnih ljudi — in to enakomerno, ne s pretrpanim prelivanjem na vas.

Zato je nujno, da široko akcijo postavimo pred vsakega delavca zahteva, da sodeluje pri brigi za svoj standard z zavestno odločitvijo in da pomaga sredstva usmeriti tja, kjer so — v raznih krajih pač različni — osnovni problemi standarda. Pri tem je nujno, da hitro premagamo še poslednje ostanke pritiska, da bi jih porabili samo za delitev prejemkov (že nekaj časa večina delavcev dobro čuti, da jim povečevanje nominalnih osebnih dohodkov še ne zagotavlja boljšega standarda), da se naučimo pravilno vrednotiti zadovoljevanje tistih potreb, ki so za človeka in družbo sestavni del standarda (stanovanje, družbena prehrana, otroške ustanove), da v skupni akciji »na teritorialni bazi« podremo meje in plovimo med kolektivni, med proizvajalci in med družbenimi delavci na terenu, da ukinemo delovno razpravljanje delovnih ljudi, zdaj kot proizvajalcev in zdaj kot potrošnikov, da s tem ustvarimo v ekonomsko družbeni praksi in ne samo v politični manifestaciji: komun. Ob odločanju o sredstvih le namreč nujno, da vsi razumemo ne samo povezanost celot-

nega jugoslovanskega gospodarstva kot nujen pogoj, ampak prav tako, da je šele v okviru komun — in ne samo v okviru svojega podjetja — mogoče nekaj resnično temeljitega napraviti za svoj standard in za standard svojih sodelavcev.

Socialistična zveza naj z vsemi silami sodeluje

Socialistična zveza delovnega ljudstva, posebno pa njene občinske organizacije, bi morale ne samo s simpatijami sodelovati akcijo komunistov in sindikatov v delovnih kolektivih — ampak aktivno in z vsemi silami sodelovati v akciji. Prav zato, ker se v sedanjih sindikalnih akcijah konkretno in materialno rušijo individualistične težnje — tako, poedinačno, ker mora gledati preko svoje osebnosti, kakor kakor posameznega podjetja — mora dobiti boj za dvig standarda svojo množično politično bazo v aktivizaciji SZDL. Sklade komun in tovarni bi po te akciji morali obravnavati kot enotne sklade. Občinski plenari SZDL, ki naj bi združevali napore vseh družbenih organizacij, naj bi postal tista politična tribuna, kjer bi se skupno preccili občinski plan na področju standarda in gospodarstva v vsej osebnosti in kjer bi se sprejele odločitve za akcijo vseh družbenih sil, za kar najbolj racionalno uporabo materialnih in ljudskih sil.

Pri tem je posebno važno opozoriti na dejstvo, da se mnoga naša društva in organizacije že dolgo ubadajo z reševanjem posameznih vprašanj, da imajo marsikatero dobro idejo in da imajo nešteto predanih kadrov — da pa so v teh naporih vedno ostale brez sredstev, pa tudi brez razumevanja. Ni čudno, da so to bila ženska društva. Društva prijateljstva mladine, Rdeči križ in podobno. V skrbi za otroka, ženo, družino — in tu so prvenstveni problemi, standarda — so bile začete mnoge akcije, od šolskih malic in šolskih kuhinj, otroških igrariš in ustanov, do naporov za izboljšanje družbene prehrane, za vzgojo kadrov za menze, internate, za razbremenitev žene in družine preko gospodinskih servisov itd. Vse to se je zadnja leta zillio v planiranje in organiziranje stanovanjskih skupnosti. V okviru stanovanjskih skupnosti naj bi se temeljito rešila najbolj zapletena vprašanja življenjskega standarda delovnih ljudi in njihovih družin.

O stanovanjskih skupnostih smo že mnogo govorili — in to še treba — posebno ko bodo v kratkem sprejeti zakon o njih. Zdi se pa, da bistvo stanovanjskih skupnosti najmanj dojemajo prav mnogi delovni kolektivi. Gotovo je to tudi posledica mnogih objektivnih okoliščin (velika teritorialna oddaljenost delavcev: socialna struktura zaposlenih in pod.) — vendar pa politične organizacije tudi niso vsega storile.

Ob odločanju, kako uporabiti dve tretjini, je nujno, da bi občinska vodstva SZDL zbrala vse pobude na terenu in omogočila delovnim ljudem njihovo oceno in omogočila ostvaritev in izvedbo tistih načrtov, ki so že tu, pa jih doslej ni uspelo uresničiti. Ob akciji dveh tretjin bi morale zaželeli stanovanjske skupnosti — tu so finančni viri, ki jih lahko samoodporni članov stanovanjskih skupnosti in njihovo telo še podvoji.

Pravilno naglašamo v naši akciji, da bodo morali delavski kolektivni svobodno odločati o usmeritvi sredstev: v investicije ali v standard — in glede standarda, da naj bi se uveljavljale predvsem želje proizvajalcev samih. Toda menda se vsi zavedamo, da je »svobodno« odločanje predvsem odvisno od tega kako smo uspeli informirati proizvajalce o sredstvih, o potrebah, kako smo jim omogočili vpogled v to, kaj so osnovni problemi, občanov in kako bi jih lahko rešili. Tu je ena glavnih nalog Zveze komunistov sindikatov in SZDL, da posredujejo pravilne družbeno-ekonomske informacije proizvajalcem — upravljalcem!

Iz odmeva po kolektivih in akciji dveh tretjin je razvidno, da se domala vsi strinjajo. Toda ko rešujejo »kaj«, da je očito, da ni jasne predstave o vrstnem redu potreb in predvsem da deluje v veliki meri individualizem kolekti-

va, ki skuša porabiti sredstva samo v svojem fabriškem okviru.

Saj tudi je mnogo vprašanih, ki kriče po rešitvi znotraj kolektivov in ki jih bodo morali rešiti — stanovanja, topli obroki hrane, higijenski prostori, ambulante in pod. Toda — dve stvari posebej motita pri teh razpravah in odločitvah.

Prvič: Pri tem se kažejo čudni pojavi egolizma v kolektivih, razbijanja solidarnosti med delovnimi ljudmi. Nostici tega so zelo pogosto prav tisti delavci, ki še žive v vaseh in ki ne čutijo problemov industrijskega delavstva v celoti, obenem pa so še pod vplivom egoistične miselnosti individualnega posestnika.

Jasno je, da ni mogoče drobiti sredstev na vse občine, iz katerih prihajajo delavci, upirajo pa se tudi, da bi dajali občini, kjer živi le nekaj njihovih delavcev, in v sosednji občini ravno natančno tako. Sklep je potem: Imejmo sami. Pa se odločajo mimo kričanja potreb po vlaganju sredstev za reševanje problemov v okviru občinskega plana za manj potrebni »svoji« politični dom in podobno. Saj tudi tega ne bodo vsi takoli uživali, ampak »njihov bo«.

Drugeč pa se sredstva s takim drobljenjem zmanjšujejo. V skupnem občinskem planu bi se lahko odločili za nekaj najbolj perečih stvari v kraju — od trgovske mreže do otroških ustanov, šol, zdravstvenih ustanov ali skupnega obrata za družbeno prehrano in podobno, postali bi iniciatorji stanovanjske skupnosti in bi lahko za to ne samo porabili svoji dve tretjini, ampak še vsa

Izboljšati zdravstveno službo

BEOGRAD, 22. jan. (Tanjug). V zveznih strokovnih in upravnih organih, ki se bavijo s problemi ljudskega zdravja, pripravljajo zakonske predpise, ki bodo regulirali vrsto neresenih vprašanj iz področja organizacije zdravstvene zaštite. Napredovanje te službe ni v skladu s povečanim številom zdravnikov, srednjega medicinskega kadra in bolnišniških ter ambulantno-polikliničnih ustanov. Pomankljivosti v organizaciji zdravstvene zaštite negativno vplivajo na kvaliteto in zdravstveno zaščito zavarovancev.

Sedanja organizacija zdravstvene zaštite za domovi ljudskega zdravja kot osnovnim zdravstvenim ustanovam ne more popolnoma zagotoviti kurativne in preventivne zaštite prebivalstva. Ti domovi in podobne zdravstvene ustanove ne delajo koordinirano in niso dovolj usmerjeni na preventivno zaščito, ki je osnovni princip zdravstvene službe. Delo splošnih zdravnikov je pogosto v formalnih pregledih in dajanju napolni za podrobnostjo diagnozo pri zdravniških specialistih. Delovni čas pogosto ne ustreza potrebam zavarovancev in dosedanja razmestitev zdravnikov ne omogoča učinkovite zaštite prebivalstva. Lani je prišlo v bolnišniške ustanove na enega zdravnika 13 bolnikov, medtem ko je zdravnik v ambulantno-polikliničnih ustanovah imel povprečno 38 pregledov dnevno. Nesorazmerno majhno število srednjega medicinskega osebja otežuje zdravljenje bolnikov na domu, patražno službo in učinkovitejšo preventivno zaščito. Pokazalo se je tudi, da se posamezni ljudski odbori ne zanimajo za delo organov zdravstvene službe in ne poskušajo odpraviti raznih pomankljivosti.

Pomankljivosti v organizaciji zdravstvene službe negativno vplivajo na kvaliteto zdravstvenih uslug in v zvezi s tem tudi na izostajanje socialnih zavarovanec z dela ter na povečanje števila invalidov.

V sistemu zdravstvene zaštite bi morali imeti veliko vlogo predvsem splošni zdravniki in matične zdravstvene ustanove, ki bi morale biti po-

P O Z I V

vsem aktivistom in borcem iz raznih obdobij KPJ oziroma ZKS ter očividcem raznih dogajanj iz zgodovine KPJ, naj napišejo svoje spomine

V zvezi s proslavo 40-letnice KPJ in z njo povezana izdajajo različnih zbornikov spominov nekdanjih aktivistov in borcev našega revolucionarnega gibanja, pozivamo vse člane ZK Slovenije brez izjeme, naj po možnosti v čim krajšem roku napišejo svoje spomine ali odlomke svojih spominov, ki se nanašajo na posamezna dogajanja iz zgodovine KPJ. Enako pozivamo tudi nekdanje člane revolucionarnih sindikatov, člane revolucionarnih delavskih kulturnih društev »Svoboda«, »Svoboda«, »Vzajemnost« itd., bivše občinske odbornike in poslance, izvoljene na listah KP, udeležence revolucionarnih dogodkov v Prekmurju, Trbovljah, Kandolji, Vinici, Loški dolini in drugod, takoj po prvi svetovni vojni, nekdanje člane proletarskih akcij, kiških udeležence različnih starih, velikih demonstracij in spopadov z vojaštvom in žandarmerijo, očividce, ki lahko pojasnijo umor revolucionarnih voditeljev (Djura Djakovića, španske borbe, bivše partizane in aktiviste NOB, člane odpraviških gibanj v raznih laborijskih, udeležence izgradnje kakih večjih objektov po osvoboditvi, udeležence večjih mladinskih akcij ali izgradnje ljudske oblasti, izvajalce nacionalizacije, udeležence spopadov z diverzanti v prvih letih po osvoboditvi itd., prav tako pa tudi priče vseh teh najraznovrstnejših dogodkov, naj tudi oni opišejo kak zani-mljiv dogodek, ki so mu bili priča.

Spomini so lahko tudi čisto kratki, tako da bodo obsegali le gol dogodek, brez vsakega uvoda ali pojasnjevanja (pol ali eno tipkano stran). Biti pa morajo brezpogojno resnični, zato navedite tudi druge udeležence ali priče. Nanašajo naj se na katero koli razdobje iz zgodovine KPJ, od njene ustanovitve v letu 1919 do njene 40. letnice v lanskem letu in iz zgodovine delavskega ter narodnoosvobodilnega gibanja. Vendar so najbolj zaželeni spomini iz predvojne obdobja KPJ in delavskega gibanja ter spomini na nanašajo na specifičnosti iz naše NOB in naše povojne socialistične graditve.

Podrobnejše informacije o tem, kako naj bodo napisani ti spomini in kakšne teme zaslužijo, da se o njih piše, dobite pri republiški in pri lokalnih redakcijah zbornikov spominov iz zgodovine KPJ. Pri drugih pripomočkih za liste avtorje posameznih spominov, ki iz kakršnega koli razloga niso pripravljali, napisati svojih spominov, pripravljani pa so o njih priporočljivo.

Pozivamo tudi vse imetnike raznega slikovnega in dokumentarnega gradiva, naj ga odstopijo, bodisi v trajno last ali v preslikanje. Napisane spomine dostavljate republiški in lokalnim redakcijam zbornika spominov. Vsi spomini, ki bodo objavili ali ne, a bodo vsebovali zgodovinsko vrednost, bodo primerno honorirani ali odkupljeni.

Zbornik spominov iz zgodovine KPJ Jugoslavije, Republiška redakcija, Ljubljana, Tomšičeva 5-11, telefon 23-281.

pridobiti, unpravilavce da se odločijo zanj.

Zato je nujno, da študijsko akcijo spremlja aktivizacija vseh naših družbenih organizacij. Izdelujejo naj konkretne predloge, kalkulacije in z njimi stopajo pred javnost in posebno pred zboro volivcev delavske svete, zbere proizvajalcev. Naj se na tem področju razvije izmenjava izkušenj, ogled, kaj so posamezne občine že ustvarile, tekmovalne za boljše in lepše stvari. Naj bi v teh naporih rasla zavest socialistične solidarnosti, vzajemnosti interesov posameznika in družbenih interesov.

PREDPISI O IZVAJANJU ZAKONA

O NACIONALIZACIJI STANOVANJSKIH POSLOPIJ

Beograd, 22. jan. V zvezi z nacionalizacijo stanovanjskih poslopij in gradbenih zemljišč pričakujejo, da bodo kmalu izšli oziroma predpisi o izvajanju tega zakona. Kot smo zvedeli, je izdelava teh predpisov pred zaključkom. Predpisi bodo med drugim točneje določili pristojnost in delokrog komisij za nacionalizacijo in postopka za določitev višine odškodnine za nacionalizirane nepremičnine, čas, v katerem bi morale komisije za nacionalizacijo končati delo, kot tudi organi, na katere bodo prenesene pristojnosti komisij za nacionalizacijo po prenehanju njihovega dela. Z ozirom na pomembnost nacionalizacije stanovanjskih poslopij in gradbenih zemljišč in na obsežnost dela s tem v zvezi potrebujemo uredi čim prej. Predvidevajo, da bo za delo v zvezi z nacionalizacijo potrebno okoli leto dni.

Zvezna komisija za nacionalizacijo si bo prizadevala zagotoviti enoten kriterij pri uveljavljanju zakona o nacionalizaciji stanovanjskih poslopij in gradbenih zemljišč. Prav tako bo treba takoj zavzeti stališče do reševanja posameznih problemov, ki se bodo v praksi pojavljali. Da bi bilo vse delo v zvezi z nacionalizacijo čim hitreje in čim pravilneje opravljeno, pripisujejo delu komisij za nacionalizacijo velik pomen.

M. P.

V Črnomlju se pripravljajo

V okviru letošnjih proslav 40-letnice KPJ in SKOJ v Belokranjski, bo v nedeljo 25. januarja v Črnomlju tudi proslava obletnice pokrajinske konferencie SPZZ.

Pokrajinska konferenca SPZZ za Dolenjsko in Primorsko je bila 14. in 15. januarja 1945 v Črnomlju. Na tej konferenci so med drugimi odločevali 57 najbolj zaslužnih člena iz Primorske in Dolenjske.

Na svečano proslavo te obletnice se v Črnomlju ekrbno pripravljajo. Na proslavo so povabljene najvidnejše in najza-vnejše žene iz vse Slovenije, zlasti pa vse živeče delegatke navedene konference. Proslava bo v kulturnem domu v Črnomlju, torej v isti stavbi kot je bila takrat konferenca.

Na spominski slovesnosti je član OK ZKS Dušan Bole govoril o Leninovem delu in o uresničitvi njegovih misli v našem socialističnem razvoju. Začetnik štiriinštevni politični, javni in kulturni delavci ter zastopniki organizacij in društev, med nji-

Za proslavo 40-letnice KPJ

V letošnjem jubilejnem letu bo mladina z mnogimi prireditvami proslavila 40. obletnico KPJ in SKOJ. Tudi šole bodo pri svojem delu še posebej proslavile ta jubilej. Svet za šolstvo LRS bo skupaj z drugimi družbenimi organizacijami, ki s svojim delom prispevajo k napredku šolstva, zlasti z Ljudsko mladino in Zvezo prijateljev mladine, pripravili širši program proslav v šolah. Pri šolskem pouku bodo izkoristili vse možnosti, da bi se mladina seznanila z delovnostjo in uspehi KPJ in SKOJ v preteklosti.

V vseh šolah bodo kot kaže, v šolskih nalogah obravnavali obvezne zgodovinske teme iz 40-letnega obdobja, razen tega pa še posebej teme iz delavskega in naprednega mladinskega gibanja po prosti izbiri. Za te naloge se bodo dijaki lahko še posebej pripravljali skozi vse leto razen pri pouku in s seminarjski deli tudi ob pomoči LMS, ki bo v razrednih aktivih organizirala študij iz zgodovine KPJ in SKOJ. V seminarjih bodo posamezni dijaki ali skupine dijakov lahko proučevali: novejšo zgodovino svojega kraja ter zbirali dokumentarno gradivo (slike, pisma, predmete itd.). Ograjeni in občinski sveti za šolstvo bodo ob tej priliki razpisali posebne nagradne teme za učence, ki bodo vsebovale bolj zahtevne sestavke kot šolske naloge.

Tudi šolske ekskurzije bodo v letošnjem letu dobile ob praznovanju poseben pomen. Or-

ganizirali jih bodo v zgodovinskih krajih iz bojev naših narodov. Na takih mestih se bodo dijaki in pionirji sestali s stariimi revolucionarji, nekdanji mi škojevci in komunisti, ki so nekoč ilegalno delovali v njihovih šolah in krajih.

V programu je še mnogo drugih prireditev za mladino. CK LMS je organiziral izdajo Zbornika revolucionarne pesmi. V Sloveniji pa je pred kratkim izšel zbornik »110 partizanskih pesmi«. Tako bo mogoče številni proslave izpolniti z revolucionarnimi pesmimi, za katere bo prirejen v tednu mladosti poseben festival v Ljubljani.

Letos bodo založbe izdale več ustreznih del za mladino in otroke, ki bodo posvečena temu velikemu jubileju. CK LMS bo izdal dve brošuri. In sicer »Kaj je in kaj hoče Zveza komunistov Jugoslavije« ter popularni tekst zgodovine mladinskega gibanja in SKOJ pod naslovom »Včeraj in danes«. Tudi »Priročnik za mlade aktiviste« bo v letošnjih številkah objavil precej zgodovinskega gradiva, kot tudi pomembnejših prireditev in proslav ter priročne tekste za posamezne proslave, ki jih bodo prirele osnovne organizacije LMS. List »Mladina« pa bo v posebni rubriki objavil spomine šolevskih in mladinskih aktivistov.

Osnredna mladinska prireditve, ki bo imela vsejugoslovanski značaj, bo v Breznici pod Stolom na Gorenjskem ob od-

kritju skominske plošče sekretarja CK SKOJ Dragoljubu Milovanoviću, ki se je leta 1922 smrtno ponesrečil ob ilegalnem prehodu čez mejo. V septembru bo tamkajšnji mladim planincem Jugoslavije, udeležili pa se ga bodo tudi člani Počitniške zveze in tabirniki ter nekdanji škojevski aktivisti.

Razen teh bodo še mnoge druge osrednje in lokalne prireditve. Na svečanih sestankih v aktivih LMS bodo tudi sprejemali v mladinsko organizacijo in predlagali najboljše mladince v Zvezo komunistov.

B.L.

4. številka »Komunist«

v slovenski izdaji objavlja:

Odgovorna vloga — Izboljšanje metod političnega dela (Plenum Centralnega komiteja Zveze komunistov Makedonije) — Tovariši v miru — Veliki tvorci zgodovine (Ob 35. obletnici Leninove smrti) — Znova v akciji — Prve izkušnje — Perspektive in težave — Zaposlitev in odgovor — Mladina in sodobni dogodki — Pregled dela — Pomembna politična naloga — Po svojih možnostih — Iz prakse za boljšo prakso — V teh dneh pri nas — Uspehi in prve izkušnje — Bečjejski aktivni komunisti (K temu: metoda dela) — Mesto otrokom (Kako skrbijo v Mariboru za najmlajše) — Dopisniki »Komunist« pišejo — Muzej in občinstvo — Pomembni revolucionarji — Zgodovinski datum tedna — Po neuspelih sodnih razpravah — Demokracija v predvojni praksi (Konec) — Velike stavke in demonstracije (Nova rubrika) — 4. številka »Komunist« je priložena priloga 4. številke Programa Zveze komunistov Jugoslavije.

OB 35. OBLETNICI SMRTI VELIKEGA REVOLUCIONARJA

Ljubljana, 22. jan. Sinoči je bila v Domu sindikatov na Miškovičevi cesti v Ljubljani spominska slovesnost, s katero je Ljubljana proslavila 35-letnico smrti velikega revolucionarja in voditelja delavskega razreda Vladimirja Iljiča Lenina. Spominska slovesnost so se udeležili številni politični, javni in kulturni delavci ter zastopniki organizacij in društev, med nji-

mi sta bila tudi član CK ZK profesor Boris Zihner in podpredsednik republiškega izvršnega sveta Jože Vilfan.

Na spominski slovesnosti je član OK ZKS Dušan Bole govoril o Leninovem delu in o uresničitvi njegovih misli v našem socialističnem razvoju. Začetnik štiriinštevni politični, javni in kulturni delavci ter zastopniki organizacij in društev, med nji-

OGLASUJTE V »SLOVENSKI POROČEVALCU«

Lepo in dobro

Ce pobere kipar izlizen okrogel kamen iz rečne struge in ga postavi v okolici moderne arhitekture, se zna zgoditi, da se bo ta kamen kot neka abstraktna plastika zelo lepo in dekorativno vključeval v svoj novi prostor. Toda veliko ustvarjalnega in svojega lastnega človeka umetnik tu ni prispeval. Pri kiparju, kakršen je nasprotno Boris Kalin, gledalec ni kaj razgledati in okolici kaj dodajati, kajti tu je prav kipar sam tisti, ki je že ustvaril iz materije neko svojo določeno temo z določeno, dokončno izdelano formo. Morda z modernim arhitektonskim prostorom in včasih nekam

parja, akademika Borisa Kalina, ki je pravkar izšla, nam je zato pomemben dogodek ne samo na poti tega mojstra, ampak slovenskega kiparstva sploh. V današnjih časih nemirnega beganja med izraznimi prljemi in vzorji je kljub tem ali onim razpoloženskim ali stilnim pripombam, ki bi bile za tega ali onega možne, nedvomno vzpodbudno srečanje z zakroženo in kiparsko trdo posušeno podobo Borisa Kalina. Malokateri slovenski kipar je pač znal ali zna tako dosledno, obrtno vsega obdelati osnovni klasični kiparski material — kamen in morda pri nobenem

sega prostora in našega časa.

Njegovi ženski akti drhtijo sicer v neki klasični lepoti, razstojno rahlo stilizirani iz prinosnega belega marmornja, vendar se daleč niso mitološko tuja, anonimna bitja; njegovo Jutro, pa Petnajstletna ali celo povsem klasično označena Kariatida so tople osebnosti izpovedi, ki so morda prav nam posebej bližje in ki človeka napolnijo z neko žlahtno, opojno milino. Čeprav sicer pri ženskih figurah, le zaradi materiala, iz katerega so ustvarjene, ni poudarjal vseh anatomskih detajlov, vendar vsa duhovnost teh bitij, n. pr. v portretu Nives, prepričljivo odseva že iz same zunanje forme upodobljenih likov. Se veliko bolj so seveda individualne fizične značilnosti nadrobno upodobljene v Kalinovih moških figurah. Skrbno realistično izdelani moški portreti razodevajo s svojo zunanjo plastičnostjo verno vez notranji značaj teh ljudi, njegove spomeniške kompozicije z liki naših preprostih ljudi zajemajo v kamnito bronz trenutke monumentalnosti: naše pretekle boje in veličino našega časa. Sicer pa so vrednote lepega in dobrega, svobode in življenja, ki ostajajo večne, v vseh časih. Tu se tudi klasika in sodobnost stikata.

Monografijo Borisa Kalina, ki jo je uredil in ji napisal tehničen uvod Zoran Kržišnik, krasi 32 lepih celostranskih repro-

dukcij. Delo v polni meri opredeljuje že dosedanje sklenjeno verigo zbirke o slovenskih likovnih umetnikih, ki jo izdaja Državna založba Slovenije s sodelovanjem Moderne galerije v Ljubljani.

Jezik in slovstvo

Letnik IV, številka 4

Najnovejši zvezek revije Jezik in slovstvo, ki jo izdaja Slavistično društvo, spet prinaša pisano in zanimivo vsebino. A. Bajec pregledno in izčrпно obravnava »Predlog in predpono za« Jozica Kragelja. Biblic je raziskala »Roda Simona Gregorčiča in objavila svoje izsledke. Jozica Toporišič posega na pomembno in pri nas nemara še ne dovolj obdelano področje »Ritem v prozi«. Janez Gradšnik razpravlja »Se o nedoločnem predmetu«. Rubrika Ocene in poročila obsega prispevek Iva Frankeša iz Zagreba »Ob pregledu hrvaške književnosti«, se pravi recenzijo hrvaškega dela knjige Miroslava Ravbarja Pregled hrvaške, srbske in makedonske književnosti, ter poročilo Jozice Mahničeve »Drugi knjigi Kraljevičevega Cankarja«. V Zapiskih besed o »Slovci lepi Hero v Abidizpod peresa I. D., kjer je govora o Prešernovem poznavanju Grillparzerjeve dramatičnosti, in pa o »Kulturnih povezavah na velike razdalje«, kjer obravnava Ivan Grafenauer nekatere primere povezanosti našega ljudskega izročila s tujimi izročili. Zvezek koristno dopolnjuje Slovnica in pravopisne drobtine.

Boris Kalin: Jutro (karaški marmor)

FRANJO BAŠ 60-letnik

Ce bi ob ugotovitvi, da je večer, 22. januarja, praznoval sedanjaj ravnatelj Tehniškega muzeja v Ljubljani, prof. Franjo Baš svojo šestdesetletnico, mislili na jubilej, ne bi bilo pravi jubilej samemu, saj je kot malokdo poln delovnega zagona in mladostnega optimizma. Prav pa je, če se ob tem datumu, hkrati s čestitkami, vsaj bežno ozremo na njegovo tihot, a na vseh koncih vidno kulturno delo.

Po rodu doma iz Kamenj pri Celju je že iz mladih let pomislil na seboj popotnico zdravega kmečkega razuma, žilave delavnosti in hudomušnega nasmejanega srca, ki se zanima za vse karkoli mu križa pot. Tak je ostal tudi ves čas, ko je študiral v Celju, Kranju, na Dunaju in v Ljubljani, ko je prišel na svoje prvo pedagoško službeno mesto v Maribor in ko je po vojni reševal muzejska vprašanja v Ljubljani. Čeprav je njegovo področje dela zelo pestro in široko, bi ga vendar lahko označili predvsem z dejavnostjo na muzeološkem in raziskovalnem polju. V Mariboru je uredil Pokrajinski muzej in deloval v Muzejskem društvu, dal je dokončno obliko Ptujskemu gradu in Ptujskemu muzeju; v Ljubljani se je pod njegovim vodstvom izoblikoval novi Tehniški muzej; uredil je poseben muzej za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo v Bistri in dal vzpodbudo za ureditev krajevnih zbirk naše tehniške zgodovine v Kropi, v Ravnah, v Kamniku, Idriji v Zelenkivih in še drugje. Povrh predava še muzeologijo in splošno spomeniško varstvo na seminarju za umetnostno zgodovino ter objavlja številne razprave in članke v odrskih del. Kaj takega se doslej še ni zgodilo.

Prosvetni servis bo zdaj lahko hkrati izdal šest novih slovenskih odrskih del. Kaj takega se doslej še ni zgodilo.

Zveza Svoboda in prosvetnih društev Slovenije bo februarja, venetno prav za »Prešernov teden«, razpisala nov natečaj za izvirna odrska dela. Tako bi se do jeseni, do uvoda v novo gledališko sezono, močno izpopolnil repertoar izbor naših amaterskih gledališč z živimi, sodobnimi deli, po katerih se že tako dolgo kaže očitna potreba. Gledalci hočejo zapustiti dvorano zadovoljni, jezni ali vznemirjeni, vsekakor pa aktivno prizadebi ob aktualnih temah. Odtod pelje pot tudi drugam, tudi do globokega razumevanja gledališke klasike. Tak pot zmora zasenčiti romantični stari, zguljeni ljudski iger, ki niso ne preteklost ne življenje, ker so brez vsakršnega soka.

Se ena misel škoda, da se niso številneje oglašali ustvarjalci, ki niso amaterji.

Nova gledališka dela

Pred dnevi, 17. januarja, je posebna žirija objavila izid nagrajenega natečaja Delavskega odra v Ljubljani za izvirno slovensko dramo. V natečaju je bilo predloženih 64 del, nagrajena so bila naslednja: komedija »DOBRODOŠLA, MISS AGATA« (avtorja Vlada Novaka, nametščena iz Vevč), satira »MANEVRI« (avtor osebni podatkov ni vložil v kuverti), satira »NA SEMINJU CLOVEŠKIH CEDNOSTI« (avtorja Jurija Novaka, profesorja v Slovenski Bistrici), drama »POSTAJA OB VELIKI CESTI« (avtorja Ignaca Kamenika, profesorja v Slovenski Bistrici), ljudska igra »JIRGA BUTOLEN, DIREKTOR« (avtorice Manice Lobnikove, učiteljice v Ajdovščini) in Marinčeva igra iz sodobnega življenja z naslovom »MUZA NA MANSARDI«. Hkrati s temi deli, ki se od ostalih odlikujejo bodisi po izvirnosti obravnavanih problemov, bodisi po izpovedni prizadetosti oziroma aktualnosti; je žirija opozorila na naslednje tri zanimive tekste: na mladinski tekst Nade Bekarjeve iz Sežane, ki ima naslov »GOZD JE SPREGOVORIL« (v njem je avtorica uspešno združila pravilni in sodobni motiv), na NOČNI VLAK, Suha-

dolčanovo igro iz sodobnega življenja, in na napeto spijonsko igro »VOHUNKA 907« (avtorja Antona Korena, režiserja v Beogradu).

Izid natečaja vsiljuje nekatere ugotovitve.

Predvsem: žirija ni podelila nobene od prvotno razpisanih nagrad. Nagradni sklad je nasprotno razdelila na šest enakih delov, vendar z odločitvijo, da podeli denarne nagrade le štirim avtorjem, češ da avtor »Manevrov« ni izpolnil pogojev natečaja, avtor »Muze na mansardi« pa prekoračil njegovo anonimnost. (Kar zadeva kvaliteto del, se navedeni deli seveda štejeta med izbrane tekste). Je to dokaz, ki naj vzbuja pomisleke? Kakšna je slovenska in gledališka raven predloženih besedil, če so nagrade dobile tako širok značaj, se porazdelile?

Med teksti ni bilo takega, ki bi izstopal za posebno nagrado. Bilo bi krivično, če bi nagradili le dve ali tri igre, ko gre za širše povprečje. Kljub temu pa so to teksti, ki bodo z manjšimi dramaturškimi posegi dosegli veljavno odsko prepričljivost.

Ce pogledamo izid natečaja nasprotno, prihajamo do optimistične ugotovitve, da pomeni v nekem smislu praznik Svobode,

saj je razkril množično udeležbo piscev samorastnikov. S štirinajstdesetimi deli je prišlo komisijski v roke veliko preteklih pism, ki razkrivajo moralni kapital skrit v naših ljudeh.

Vzpodbuden element je tudi dejstvo, da v vseh predloženih delih prevladuje sodobna problematika. Odnos do sodobnosti je seveda največkrat faktografski. Toda nagrajeni teksti so to kategorijo prešli, njihovi avtorji so tudi razsodniki. — Aktualnost tematike je vzbudila misel: morda bo tako le prišlo do sanacije slovenske dramatične, ko ne bo več tekstov, sodobnih le po datumu nastanka? Avtorji samorastniški pišejo iz življenjske sredine. Oglašili se je star kmet, pa kmečki fant, ki je napisal tri enodejanske, pa gospodinja in tiskar, ki sta odkrito spregovorila o velikih problemih današnjih »malih, vsak danjih ljudi«. (S takimi pisci bo posebej razpravljala dramaturška komisija). Saj je res simpatično, kako naravnost govorijo amaterji. Svojih besedi ne zavijajo v rebuse. Njihova dela kažejo na aktiven odnos do življenja.

Vseh šest tekstov je lahko uprizarljivih na amaterskih gledališčih. Ne gre več za omejitve.

Ne gre za dela, ki imajo pravico do uradnih sredstev in za druga, ki so »še dobra« za amaterske odre po vaseh za deveto goro. Tudi s tehnične strani ne predstavljajo nobenih posebnih težav.

Prosvetni servis bo zdaj lahko hkrati izdal šest novih slovenskih odrskih del. Kaj takega se doslej še ni zgodilo.

Zveza Svoboda in prosvetnih društev Slovenije bo februarja, venetno prav za »Prešernov teden«, razpisala nov natečaj za izvirna odrska dela. Tako bi se do jeseni, do uvoda v novo gledališko sezono, močno izpopolnil repertoar izbor naših amaterskih gledališč z živimi, sodobnimi deli, po katerih se že tako dolgo kaže očitna potreba. Gledalci hočejo zapustiti dvorano zadovoljni, jezni ali vznemirjeni, vsekakor pa aktivno prizadebi ob aktualnih temah. Odtod pelje pot tudi drugam, tudi do globokega razumevanja gledališke klasike. Tak pot zmora zasenčiti romantični stari, zguljeni ljudski iger, ki niso ne preteklost ne življenje, ker so brez vsakršnega soka.

Se ena misel škoda, da se niso številneje oglašali ustvarjalci, ki niso amaterji.

»Skozi veje nebo« na Madžarskem

V enem od budimpeških Domov kulture so predvajali jugoslovanski film »Skozi veje nebo«, kot predfilm pa so dali kratki dokumentarni film o Jadranskem morju. Premiere jugoslovanskega filma so se poleg nekaterih vidnejših predstavnikov madžarskega političnega življenja udeležili tudi številni madžarski kulturni delavci, člani našega diplomatskega zbora in pripadniki jugoslovanske narodnostne manjšine iz Budimpešte in okolice.

Književniki o svojem letu 1958

Minuli ponedeljek so se slovenski književniki zbrali na običnem zboru svojega društva, pregledali delovanje svoje organizacije v preteklem letu in začrtali njene naloge za prihodnost. V imenu dotedanjega upravnega odbora, ki mu je predsedoval Beno Zupancič, je poročal tajnik Mitja Mejak. Iz njegovih izjavaj povzemamo nekatere zanimive podatke.

Med komisijami, ki delujejo v okviru književniške organizacije, opravlja eno najpomembnejših nalog komisija za zveze s tujino. Čeprav je bila komisija ustanovljena šele lani, je že izdelala temeljni program in ga tudi začela izvajati, tako da lahko govorimo o konkretnih akcijah in rezultatih pri popularizaciji in plasiranju slovenske književnosti v tujini (čeprav se zaradi protijugoslovanske kampanje občutno zrahljale vezi z vzhodnimi državami). Eden najpomembnejših dosežkov je nedvomno antologija slovenske lirike v francoščini, ki zajema čas od Prešerna do danes. Njen prevajalec je Viktor Jesenik. Njeno izdajo pripravlja pariški založnik Pierre Seghers, o antologiji, njenem izboru in prevodu pa so se zelo ugodno izrazili tudi francoski kulturni delavci.

Komisija je doslej zbrala še vrsto drugih rokopisnih prevodov slovenskih avtorjev v tuje jezike: antologijo novejših novelistik v nemščini, Prežihovo Jamnico in Požganico v nemščini, Bevkovo Kresno noč in Kaplana Martina Cedermta v italijanski, Borovo pesnitev Sel je popotnik skozi atonski vek v angleščini, francoščini in italijanski ter še nekatera krajša dela. Hkrati je komisija razposlala precej slovenskih knjig prevajalcem in založnikom, ki so se zanimali za nje, in sicer na Poljsko, Češko, Slovaško, v Sovjetsko zvezo, Francijo, Anglijo, Avstrijo, Nemčijo, Švedsko in Italijo. Da te knjige niso bile poslani zaman, pričajo že natisnjeni prevodi izbranih del Cankarja v ruščini in bolgarščini, prevodi slovenskih pravljic in Bevkove povesti Peter Klepec v nemščini ter priprave prevodov Prežihove Jamnice v poljščini in češčini, Ingoličevega Vinskega vrha v češčini in angliškega prevoda Kosmačevega Pomladnega dne ter Potrčevega romana Na kmetih, ki izideta pri založbi Lincoln v Londonu.

Vse to kaže, da je bilo delo dobro zastavljeno in da se za prihodnje obetajo še lepše perspektive za uveljavljanje slovenske literature v inozem-

stvu. Komisija namerava izdajati tudi bilten, v katerem bo seznanjala tuje interese z našimi knjižnimi novostmi, pa tudi z značilnimi in pomembnimi pojavi v naši književnosti.

Nadalje poročilo o notranji dejavnosti književniške organizacije je pokazalo, da je bila ta dejavnost dokaj razgibana in da je opozorila na nekatere nove oblike društvene življenja, ki bi jih bilo treba v prihodnje še bolj sistematično razvijati. Najpomembnejši dogodek v minulem letu je bil vsekakor kongres Zveze ki je bil lani kongres novembra v Beogradu. V zvezi s tamkaj sprejetimi in že znanimi sklepi so tudi vprašanja pravilnika sprejemanja novih članov v književniško organizacijo, dalje socialnega zavarovanja književnikov, avtorskih honorarjev itd., ki jih je poročilo podrobno obravnavalo.

Kar zadeva knjižno žetev, so člani društva v času med dvema običnima zboroma izdali naslednja nova dela oziroma so bila prvič uprizarjena njihova odrska dela: štiri pesniške zbirke (Matej Bor: Sled naših senc, Miha Klinar: Zeleni torzo, Tone Pavček: Sanje živijo dalje, Ciril Zlobec: Ljubezen), sedem proznih

knjig (France Bevk: Mrak za rešetkami, Matevž Hacc: Komisarjevi zapiski, Anton Ingolič: Kje ste Lamutovi, Miško Kranjec: Mesec je doma na Bladovici, Danilo Lokar: Sodni dan na vasi, Boris Pahor: Onkraj pekle so ljudje, Ivan Ribič: Sin), štiri esejišna dela (Jože Javoršek: Srečanja, Filip Kalan: Nemirni čas, Lojz Kragher: Ivan Cankar II, Anton Slodnjak: Geschichte der slowenischen Literatur), dve dramski deli (Jože Javoršek: Veselje do življenja, Igor Torkar: Na robu gozda rastejo jelke) in deset mladinskih del (France Bevk, Oskar Hudales, Vida Brestova, Anton Ingolič, Bogomir Majnaga, Tone Pavček, Tone Seliskar, Venceslav Winkler in Josip Ribičič). Skupaj je torej 23 književnikov izdalo 27 novih del, kar je nekaj manj kot v prejšnjem letu. Zanimivo pa je, da je lani izšlo precej knjig avtorjev, ki niso člani društva.

Pomembna oblika društvene dejavnosti so tudi javni literarni nastopi. Teh je bilo v minulem obdobju 44, udeležilo pa se jih je 35 književnikov. To je občuten napredek v številu, prireditve pa so tudi zelo uspevale, zlasti v manjših krajih, kjer je sicer kulturno dogajanje skopo. Nedvomno pa bi kazalo take večere organizirati tudi v večjih središčih, le da bi bilo treba njihovo obliko in vsebino poživiti z novimi prijemi in privlačnimi temami.

Občim nalogam, ki stoje pred društvom v letošnjem letu se pridružuje še posebna proslava 40letnice ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije. Književniki so že ustanovili odbor, ki bo izdelal konkretne predloge, kako naj bi se člani in društvo kot ce-

lota primerno oddolžili pomembni obletnici. Pri tem gre za literarne nastope z izbrano tematiko in komentarjem, za sodelovanje pri ustreznih proslavah za izdajo morebitne posebne publikacije, za sodelovanje pri redakciji raznih me-moarskih izdaj, zbornikov, antologij in podobno. Seveda pa bi bila najdragocenejša naloga naših pisateljev, da bi pri počastitvi naše partije sodelovali kot resnični književni ustvarjalci: da bi se v spominskem letu tudi slovenska književnost obogatila z originalnimi teksti, ki bi obravnavali revolucionarno obdobje.

Občni zbor je v celoti in soglasno sprejel poročila uprav-

nege odbora. Osrednje vprašanje, okoli katerega se je nato sukala razprava, je vprašanje visoke cene naših knjig. V zvezi z ugotovitvami, ki jih je prinesel že beograjski kongres, so književniki pretresali različne faktorje, ki vplivajo na sedanjo knjižno dragotino in ki za zdaj ne obetajo izboljšanja tega snajja, ter sklenili, da bodo v prihodnje posvetili svojo pozornost in ves svoj vpliv temu izredno važnemu kulturnemu vprašanju.

Književniki so nazadnje soglasno izvolili nov upravni odbor svojega društva, katerega predsednik je Matej Bor, podpredsednik Beno Zupancič, tajnik pa Tone Pavček.

Z občnega zbora Društva slovenskih književnikov: v ospredju od leve prof. desni Matej Bor — novi predsednik, Josip Vidmar, Mimi Malenškova in Ivan Potrč.

Od besed k dejanjem

Izvečki iz treh pism, ki opredeljujejo trenutno situacijo v naši telesni vzgoji: dozorci za reševanje na širokem - množičnem - področju • Zdravi državljani pomenijo manjše izdatke za preventivno zdravljenje • Neizogibno potrebni so telesnovzgojni objekti ob tovarnah, gospodarskih podjetjih, šolah itd. • Na podeželju bi k reševanju teh problemov lahko pripomogel zadrugi sektor

Zbirna akcija za potrebe in namene telesne kulture je od besed prešla k dejanjem. Zbirni štabi so se s pravo vno lotili začetnih del, kar velja posebno za republiški štab v Ljubljani. Ta je pred dnevi poslal raznim republiškim organizacijam in forumom pisma, s katerimi jih je zaprosil za pomoč v tej koristni akciji.

Našim bralcem menimo niže posredovati prirejene izvečke iz pism, ki so jih v tej zvezi prejeli Zavod za socialno zavarovanje LRS, Zveza sindikatov Jugoslavije - Republiški sveti za Slovenijo ter Glavna zadruga zveza.

Slovenska javnost je zelo ugodno sprejela resolucijo prvega jugoslovanskega kongresa za telesno kulturo. Novega poguma in doživljanja poleta je dala zlasti vsem aktivnim članom in amaterskim vodstvom telesnovzgojnih in športnih organizacij. Hkrati pa je družbi - njenim organom in organizacijam - naložila določene moralne in materialne dolžnosti. To prav iz vzroka, ker je vse kongresno gradivo pokazalo nedvoumno, da je bilo delo na tem področju preveč prepuščeno telesnovzgojnim in športnim organizacijam. Vse to se je smerjalo godilo v času, ko so pri nas že dozoreli pogoji, ki tej dejavnosti in skrbi zagotavljajo reševanje na širšem

področju. Prav zato si slučajno, da so bili med sklicatelji telesnokulturnega kongresa številne organizacije in oblasti forumi, skratka vsi, ki se pri rednem delu kakor koli srečujejo s to družbeno problematiko.

Eden izmed sklepov I. kongresa za telesno vzgojo v Beogradu je bil - zvezna zbirna akcija. V ta namen so bili ustanovljeni posebni zbirni štabi, ki zbirajo sredstva za gradnjo preprostih ljudskih igrišč in vadbišč brez pregraj za množično telesno kulturo. Poseben poudarek je namenjen gradnji ustreznih objektov v šolah - osnovnih žariščih telesne kulture.

• V pismu Zavodu za socialno zavarovanje LRS Slovenije je re-

no uvodoma, da daje vsako leto znatna denarna sredstva za preventivno zdravljenje in rekreacijo zavarovancev. Oboleli zavarovanci je mnogo zato, ker si zdravja niso pravčasno in dovolj krepili in utrjevali s kakršnimi koli telesnimi vajami oz. panogami. Prav akcija bi bila potemtakem, da bi bilo del teh sredstev na voljo za preventivno zdravljenje in rekreacijo pri gradnji raznih telesnovzgojnih objektov, ki bi bili dostopni ljudem in mladini dajali možnost za telesno krepitev. Zdravi državljani bi bili naposled izpostavljeni za znatne manjši izdatki iz sklada za preventivno zdravljenje, število obolelih ljudi pa bi bilo znatno manjše, kar bi bila seveda poglavitna pridobitev.

• Pismo republiškemu svetu LRS izjavlja, da je republiški zbirni štab v zvezi z izredno koristno akcijo o namenem usmerjanju dveh tretjin razpoložljivih sredstev gospodarskih organizacij za izgradnjo objektov družbenega standarda mnenja, da bi bilo umestno vključiti v to akcijo še izgradnjo objektov za množični razvoj telesne vzgoje. Zlasti velja to za gradnjo telesnovzgojnih objektov ob tovarnah in objektih drugih gospodarskih organizacij ter šolah.

• Tretji izveček je prirejen iz pisma Glavni zadrugi zveza. Ta akcija izhaja iz postopoma ustvarjenih pogojev za množični razvoj telesne kulture v industrijskih središčih in mestih in na podeželju. GZV je prav tista, ki je najbolj razširjena na podeželju, kjer združuje v glavnem kmečki sloj, v katerem je telesnovzgojna dejavnost najmanj razširjena. Vzrok za to neizogibno stanje je več; mednje sodi tudi pomanjkanje ustreznih telesnovzgojnih objektov ob šolah in sedežih raznih društev. Za načrtno gradnjo preprostih objektov za telesno vzgojo je moč zboljati sedanje neizogibne seljive razmere. Zato pa so neogibno potrebna denarna sredstva, ki bi jih lahko prispevala organizacije iz zadrugi sektorja.

Ze izvečki iz teh pism povedo toliko, da v njih poudarjene misli ne morejo naleteči na gluha ušesa.

Tudi v koprskem okraju je okrajni svet za telesno vzgojo

imenoval zbirni štab, ki bo organiziral zbiranje prispevkov za vzdrževanje in nove gradnje telesnovzgojnih naprav. Na priporočilo tega štaba so podobne štabe ustanovili tudi že nekateri občinski sveti za telesno vzgojo (predvsem v Piranu), ki bodo do konca februarja pripravili tudi programe takih gradenj po posameznih občinah.

V tej zvezi poudarjajo v okrajnem štabu, da pri tej pomoči ne gre samo za prispevke v gotovini, marveč tudi za sprejemanje obveznosti za prostovoljno delo in druge podobne oblike uslug (dajanje kamionov itd.).

Okrajni ljudski odbor v Kopru je slednjič vsem občinskim ljudskim odborom priporočil uvedbo 10% davka na alkoholne pijače, ki bi se skakal v poseben sklad. Ta akcija bo bržkone ugodno sprejeta.

V MEKAJ VPSTAH

Drugi dan finalnega tekmovanja za svetovno prvenstvo v košarki je SZ premagala Portoriko 84:53 (28:29), ZDA pa Bolgarijo 83:58 (26:27).

Vodstvo sovjetske ekipe je včeraj ponovno potrdilo, da vztraja na svojem sklepu glede tega, da mostvo ne bo nastopilo proti Formozu. Tudi sekcia za košarko pri federaciji za sport v Tajpej je postavila svetovno košarkarsko federacijo in prireditelje tekmovanja, da bolgarska reprezentanca ne bo nastopila v odredni tekmi proti Formozu.

Madžarski prvak v hokeju na ledu Dozsa je v Beogradu nastopil proti ekipi Tašmajdana in zmagal 5:2 (3:0, 2:1, 0:1).

Zvezna hokejska liga

LJUBLJANA : ZAGREB 16:3 (4:0, 4:1, 8:2)

Jesenice, 22. jan. Danes popoldne je bila na umetnem drsalšču pod Mežaklo prvenstvena hokejska tekma med Ljubljano in Zagrebom. Zaradi močnega južnega vremena je bil led zelo slab in delno prekrit z vodo. Na taki ploskvi so se Ljubljančani znašli mnogo bolje in so visoko obračunali z Zagrebčani. V vseh treh tretjinah so bili v glavnem v premoči, razen tega pa se Zagrebčani še v tistih situacijah, kadar so prišli pred nasprotniko-

va vrata, niso znali prav pravičiti do strela. Gole so dali za Ljubljano: Zupančič 4, Čuček, Prosenec in Volkar po 3, Bošković 2 in Pogorelec 1. Za Zagreb pa Tomić 2 in Gobec 1.

Sodila sta pred nekaj sto gledalci Gorše in Pogačnik iz Ljubljane.

Po tej tekmi je lestvica naslednja:

Naš posnetek kaže odličnega seničkega vratarja Fr. Novaka.

Ljubljana	6	3	2	1	40:23	8
Jesenice	3	3	0	0	46:3	6
Zagreb	4	2	0	2	17:42	4
Partizan	2	1	1	0	7:4	3
Tašmajdan	3	0	1	2	12:16	1
C. zvezda	4	0	0	4	8:42	0

V nadaljevanju prvenstva se bodo sestali naslednji par: jutri na Jesenicah Jesenice: Tašmajdan ter v Beogradu Partizan: Crvena zvezda, v nedeljo na Jesenicah Ljubljana: Tašmajdan.

PRIPRAVE ATLETOV ZA OLIMPIJSKE IGRE

TRI SKUPINE KANDIDATOV

Zvezna atletska kapetana Stevan Lenert (moški) in Milan Vranic (ženske) sta izdelala okvirni načrt priprav naših atletov in atletinj za olimpijske igre v Rimu. Kandidati se bodo pripravljali v lastnih klubih, vendar pa bodo nad njihovimi prizadevanji bdeli posebej določeni trenerji. Zvezna kapetana sta določila tri skupine kandidatov in norme, kakšne bodo le-ti morali izpolnjevati še letos.

Norme bodo samo leto, medtem ko jih prihodnje leto ne bo. V prvi skupini so atleti, ki imajo največ možnosti za nastop v Rimu. Če bodo že letos dosegli odredjene rezultate,

bodo zanesljivo nastopili na olimpijskih igrah. To pa ne bo tako lahko, saj so norme precej zahtevne, 100 m bo na pr. treba preteči v 10,4, 110 m v ovrhah v 14,0, 5000 m v 13:58, skočiti

bo treba v daljino 750 cm itd. V ostalih skupinah so norme lažje, a seveda še ne zagotavljajo nastopa na igrah.

Atletinje se bodo pripravljale za igre v posebnih središčih, v katerih bodo delale posebne študijske skupine. Za razvoj ženske atletike predlagajo v zvezi s temi pripravami ustanovitev sveta trenerjev za žensko atletiko.

Z nastopi bodo jugoslovanske atlete skušali pripraviti na olimpijsko vzdušje, hkrati pa naj bi ti mitingi pokazali formo in zmogljivost naših najboljših atletov in atletinj. Poudarek bo torej na tekmovanjih, ki bodo podobna olimpijskim igram. Predvsem bodo to Balkanske igre v Bukaresti, Sredozemske igre v Bejrutu, svetovno študentsko prvenstvo v Torinu ter predolimpijski miting v Rimu. Dobra preizkušnja bosta tudi dvoboja s Francijo in Poljsko.

V letu 1960 bodo priprave

trajale vse leto. Kandidati bodo dvakrat opravili tudi vrsto tekmovanj. V prvi etapi petih ali šestih nastopov bodo tekmovali maja in junija, nato pa bodo po 14-dnevnem počitku prestopili v drugo etapo štirih ali petih tekmovanj julija in avgusta. Po teh tekmah, bodo dokončno določili mostvo za Rim.

Načrt, ki so ga izdelali atletski delavci, je nedvomno dober. Vsekakor pa kaže, da je iznova usmerjen zgolj na olimpijske igre v Rimu, kar je hkrati njegova največja pomanjkljivost. Priprave za Rim bi morale biti hkrati priprave za olimpijske igre 1961. Krog kandidatov torej ne bi smel biti omejen samo na tiste, ki prihajajo v poštev že za nastop v Italiji, marveč tudi na tiste, ki bodo vrhunec dosegli šele v petih ali šestih letih. Se je čas, da bi se napovedi lotili priprav tudi na daljše obdobje in vključili v redno delo tudi atlete, ki po starosti in sedanjih rezultatih še niso vrhunski.

Poseben popust za kupce motornih vozil znamke TAM

SLOVENIJA AVTO LJUBLJANA kot zastopnik TOVARNE AVTO-MOBILOV MARIBOR nudi odslej NOVE UGODNOSTI VSEM KUPCEM, ki plačajo vozilo TAM v GOTOVINI. Ti kupci imajo pri nakupu

poseben popust

na prodajno ceno:

- za kamione, kamionske šasije, preklucnike in vgvze za odvoz fekalij tipa PIONIR 7%
- za avtobuse in avtobusne šasije tipa Pionir 4%
- za kamione TAM-4500 3%

POPUST ODOBRAVAMO TAKO NA FAKTURII

Sedanja prodajna cena vozil:

KAMION PIONIR PI-561	3.050.000
KAMION ZA ODVOZ FEKALIJ PIONIR 562	4.080.000
KAMION - PREKUCNIK PIONIR 563	3.780.000
AVTOBUS PIONIR PB 56	5.600.000
AVTOBUSNA SASIJA PB 56	3.135.000
KAMION TAM-4500	5.870.000

Vsa vozila dobavljamo promptno, razen kamionov TAM-4500, ki bodo na razpolago v drugem četrtletju 1959.

Poslužite se najugodnejših ugodnosti pri nakupu tovornih avtomobilov in avtobusov TAM.

Vse informacije in sklepanje pogodb pri:

SLOVENIJA AVTO LJUBLJANA
PRESERNOVA 40
TELEFON: 31-238

TUDI NAŠI SMUČARSKI TEKAČI V TUJINI

Naposled - za alpskimi tekmovalci in tekmovalkami - bodo doživeli letošnji ognjeni krst v tujini tudi naši najboljši smučarski tekači. Štirilicna jugoslovanska ekipa bo nastopila na velikih tekmah v italijanski Val d'Aosta. Na pot gredo Janez Pavčič, Zdravko Hlebanja, Roman Seljak in Stefan Robač. To so štirje naši najbolj izkušeni smučarski tekači, ki od njih lahko pričakujemo dokaj dobro uvrstitev. Tekma v Italiji bo še posebno pomembna zaradi tega, ker bo to tudi velika preizkušnja pred letošnjim nastopom najboljših srednjeevropskih tekačev za pokal Kurikkala, ki bo letos v Ramsau.

Naš posnetek kaže enega naših najboljših tekačev Janeza Pavčiča.

ALI TRAJA NOGOMETNA TEKMA RES SAMO 60 MINUT?

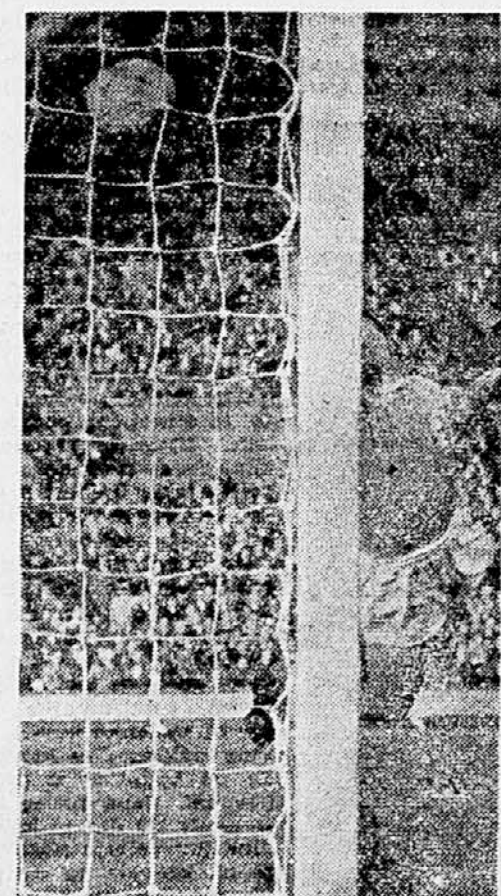
MED PENTLJAMI PRAVIL

Nekje in nekako se je zasidralo mnenje, da se mora nogometna igra za vso nesporno privlačnost zlasti zahvaliti popolnosti in nedotakljivosti njenih pravil. Ali proti tem pravilom res ni mogoče uveljaviti nobenega prigovora? Ali so res tako popolna, da jim ne treba nobene dopolnitve ali izboljšave? Se zdi ali ne? Prav v teh pravilih, ki so sicer čustljivo stara in preizkušena, je nekaj zelo otipljivih vrzel, kar se da mimogrede dognati, če se hoče kdo malo poslobiti vanje. Da, celo tako daleč je ta stvar, da tod ali tam kar spodbujajo k nesporom in izgredom. Ta trditve zveni morda nekoliko drzno in presenetljivo, pa tudi to ni težko dokazati.

Eden kričočih primerov, kako se dajo nogometna pravila obratna s paragrafi ali narobe, je zabeležen iz zgodovine angleškega pokalnega finala v letu 1887. V oni tekmi (imena društev si lahko prihranimo) je eden napadalec poškodoval nasprotnega vratarja že po prvih minutah igre in za igro nesporno kuvar svetstva je morala ta dan oditi počivati. Grešnik, ki je to zakrivil, pa je ostal na travniku in je »veselo« odigral tekmo do konca. Tako je bilo mostvo brez vratarja oskodbano po krivdi nasprotnega igralca, kar je bilo neposredno odločeno za izid tega srečanja. Ali so bila v tem primeru nogometna pravila res dobra?

Drugi primer je značilen po tem, da je sodnik - bil ni nihče drug kakor slavni angleški mož s piščalko Ling - v važni in meddržavni tekmi med Irsko in Nemčijo v Dublinu (to je že precej let tega) pri stanju 2:2 odredil priznanje gola, ki so ga Nemci kot izenačujočega zadeli v zadnji minuti tekme. Gospod Ling se je namreč pred nadaljnjo diskusijo zagradil za izjavo, da je zoda natančno sekundo po končanem igri prekorakla golno črto. Ali je sploh mogoče, da sodnik v tako napeti fazi tekme, ko mora vsa njegova pozornost veljati dogodkom na igrišču, hkrati tudi opazuje uro in vsako sekundo ve, koliko še manjka do vsake minute in do konca tekme sploh. V resnici pa je po pravilih on edini, ki lahko izreče zadnje besedo o tem.

Samovoljnostim so torej v nogometu na tečaj odprta vrata, o čemer niti ni treba

tekmah - razen za svetovno prvenstvo - govoriti na doigo in široko. Pri meddržavnih se nasprotniki kar med seboj dogovarjajo, kdaj in kako bodo nadomestili morebiti poškodovane ali na slabo razpoložene igralce, drugod pa se zatekajo k raznim druvačnim pomočnim rešitvam - raznim podalj-škom, ponovnim tekmam ali pa celo najno-

vejši iznajdbi - streljanju enajstmetrov, kar se je med drugim udomačilo tudi pri nas.

V ostalem pa vsak nogometni privrženec dobro ve, da se da kljub še tako dognanim nogometnim pravilom uganjati na igrišču marsikaj, kar nima z nogometom nobene zveze, marveč hudo kvazi celotno stvaritev tega spodobnega prikaza. V nobeni odmi (izjeme pa samo potrjujejo to, ne manjka vložkov, ko igralci brez potrebe zapravljajo čas z igračkami, nabijanjem žoge čez črto, prestavljanjem usnja pri prostih strelkih, ki se vsem nogometnim društvom pri-tilim, proti katerim v pravilih ni predpisana nobena učinkovita kazen. Opomini in opozorila, ki so v takih primerih v navadi, največkrat pri prizadetih nimajo več učinka kakor vsak drugi dolgašan dvopit.

V nekaterih drugih športnih panogah so te in podobne probleme že z uspehom reševali, kar je dokaz več, da se da marsikaj narediti in popraviti, če so ljudje voljni in pripravljeni popraviti, kar je slabo. Tako imajo na pr. v hokeju na ledu že zdavnaj urejeno, da šteje za tekmovalni čas samo čisti čas igranja, vse prekinitev pa odšteva-jo posebni časomerilci ali kar avtomatične ure. Tekma v hokeju na ledu traja torej vsakokrat in vseh 60 minut celih 60 minut. Pri nogometu pa traja 90 minut največkrat samo na papirju, saj so tankovestni opazovalci s ponovnimi poskusi na slepo že dognali, da zaradi pogostih prekinitev (raznih metanj, žoge, prostih strelcov, razprav in natezanj s sodnikom itd.) odhaja v izgubo četrtina ali pa celo tretjina igralnega časa.

Za določene prestopke je v pravilih za hokej na ledu in pri rokometu uvedena kazen izključitve iz igre za 2,5 ali 10 minut, se pravi ukrep, ki bi bil tudi v nogometu koristen. Nadalje poznajo v nekaterih športnih panogah sodnike pri vratih, katerih naloga je, da samo pazijo na to, ali žoga ali ploskev res poteka čez črto v gol. V nogometu sodnik (ta siromak mora konec koncev poslovati popolnoma sam in v živahnih tekmah preteči v enem obroku 10 do 12 ali še več kilometrov) pa mora neredoklad prav iz srede igrišča odločati, ali je žoga šla onstran črte ali ne - česar pa prav gotovo ne more zadeti tako zanesljivo, kakor to lahko opravi človek, ki stoji in čaka samo na ta dogodek v neposredni bližini vrat.

To je samo nekaj primerov, ki pa bi jih podobnih lahko še naštevali dalje in ki kažejo, da so zdaj veljavni nogometni paragrafi vžile vsej popularnosti še marsikje luknjice. Toda mnogi mlini meljejo počasi, mlini samozavolstva in konservativizma, ki jih imajo v rokah umni voditelji. FIFE, pa sploh stoji. Morebiti pa bomo le kdaj doživeli, da se bodo ti gospodje ob primernih priložnostih premaknili in si za spremembo vsaj nekaj odredil kakšno novo pravilo. Zdravnihi nogometnih tekmah. Tedaj se bodo nemara spomnili kakšnih korakov, da bi zele na polja nogometa in zelene mize nogometnih vodstev ne bile tako tuje druge drugi.

ZAK LJUBLJANA NA OČRNEM ZBORU

Pohvaljeni in odlikovani atleti

Pred dnevi je bila v Ljubljani redna letna skupščina Zveze košarkarskega atletskega kluba Ljubljana, na katerem sta predsednik kluba dr. Hlade in trener ter vodja tehničnega oddelka tov. Gaberšek v kratkih besedah nazivala uspehe in neuspehe te sekcije v minuli sezoni. Prav lep je bil uspeh članov na mostvenem prvenstvu, saj so osvojili drugo mesto v republiki in peto v državi, pri čemer so nabrali nekaj manj kakor 30.000 točk. Zenski vrsta se ni izkazala kdo ve kako, kar je razumljivo glede na to, da je bila sekcija ustanovljena šele pred dvema letoma.

Zela kluba v novi sezoni je, da bi se uveljavili z vsami petimi sekcijami v finalu prvenstva. Za uspešno delo je bilo pohvaljenih in odlikovanih več atletov in atletinj, med njimi tudi trije olimpijski kandidati Hažner, Špan in Rojko.

Novolvoljenemu odboru bo še naprej predsedoval dr. Hlade.

B. K.

SMUČARSKI SKOKI V MOSKVI

Na mednarodnem tekmovanju v smučarskih skokih v Moskvi je zmagal Kamenski (SZ) z 231 točkami. Na skokovnem 60,5 in 69 m. pred svetovnim prvakom Kärkine, nom 231 (60,5 in 66,5 m) ter Avstrijcem Habersatterjem 216 (59, 63 m). Mednarodna nogometna tekma med Indonezijo in Bolgarijo se je pred 50.000 gledalci v Džakarti končala neodločeno 0:0.

Številne kulturne prireditve

Ajdovska občina za 40-letnico ustanovitve ZKJ

V ajdovski občini se zlasti občinski komite Zveze komunistov pridno pripravljajo na praznovanje 40-letnice ZKJ. Ta dogodek bodo praznovali vse leto z najrazličnejšimi prireditvami. O programu so že razpravljali tudi odbor prosvetnih društev in telesnovzgojnih organizacij.

Pevski zbor ajdovske »Svobode« in lesno-industrijske podjetja pripravljata koncert, s katerim bosta gostovala tudi v okoliških vaseh. Učenci osnovne šole v Ajdovščini bodo ob sodelovanju lutkovnega gledališča razveselili svoje mamičice s pestrimi kulturnimi sporedi 8. marca. V začetku aprila

bo »Svoboda« iz Ajdovščine poskrbela za posebno predavanje o revolucionarnem delu ZKJ, ki ga bodo izpopolnili s predvajanjem dokumentarnega ozkometražnega filma. V Ajdovščini bo tudi literarni večer, ki ga bo priredila Ljudska univerza.

Težišče kulturno-prosvetne dejavnosti bo osredotočeno na dneve od 18. do 23. aprila. Na slavnostni akademiji v Ajdovščini bosta sodelovala pevski zbor »Svoboda« in igralska družina Ekonomske srednje šole, ki bo pripravila krajšo dramsko predstavo s tematiko iz časa revolucije. Takrat se bo prvič predstavil občinstvu tudi novi tamburaški zbor »Svoboda« iz Ajdovščine. Slavnostne akademije bodo tudi po vseh večjih krajih v občini, pri katerih bodo sodelovali: šolska mladina, prosvetna društva in Socialistična zveza.

Lepo bodo praznovali 40-letnico ZKJ tudi po šolah. Med drugim bodo stari komunisti pripovedovali pionirsko svoje življenje. Posebno skrbno bodo pripravili proslavo na ekonomski srednji šoli in gimnaziji v Ajdovščini. Višji razredi osnovnih šol bodo pripravili tudi posebne razstave. Garnizija JLA v Ajdovščini bo razveselila učence oddaljenih vasi s kinematografskimi predstavami po osnovnih šolah. Nadalje bo šolska mladina pisala tudi naloge o ZKJ in SKOJ, pet najboljših pa bo nagradil občinski komite ZKJ.

Vse leto bodo na sporedu tudi zanimive športne prireditve. Poseben pododbor za zbiranje zgodovinskega gradiva o delu ZKJ pa bo poskrbel za posebno razstavo in objavljane tega gradiva v časopisih.

A. L.

Vipava

Te dni so se učenci osemletne šole v Vipavi predstavili pred povsem napolnjenim dvorano združenega doma s kulturnim programom. Naprej je zapel nekaj pesmic pionirski pevski zbor pod vodstvom tov. Fabjanovec, ki je sledila pravljica izra. Ob koncu je mladinski zbor ponovil program, ki ga je pripravil pod vodstvom prof. Stefančiča za RTV Ljubljano.

V Vipavi bodo v kratkem odprli nov zdravstveni dom. Sedaj deluje v dokaj neprimernih prostorih, zato je občinski ljudski odbor dodelil zanj poslojpe nekdanjega dijaškega doma. Prostore v njem so popolnoma preuredili, tako da bodo primerni za zdravstveno ustanovo.

J. F.

Breznica

Čufarjevo gledališče z Jesenic je gostovalo na Breznici s pravljeno igro »Grašek« in z dramo »Glocondin smehljaj«. Gledalci so skoraj do zadnjega napolnili dvorano in nagajevali igralce za njihovo lepo igrano aplanzom. Na Breznici želijo, da bi jih Jesenčani še večkrat obiskali.

M. T.

»GOSPODARSKI KOLEDAR 1959«

Med koledarji, ki izhajajo vsako leto, je »Gospodarski koledar 1959« gotovo eden najbolj obsevnih. Koledar izhaja vsako leto v okviru znanega glasila Zveze društev inženirjev in tehnikov LRS, obzornika napredka v tehniki in gospodarstvu »Nova proizvodnja«. Kot je razvidno iz vsebine, ki jo koledar obravnava, gre predvsem za pomemben splošen gospodarski priročnik. V tem koledarju so namreč obravnavana mnogobrojna gospodarska in druga vprašanja, s katerimi se srečujejo ljudje v gospodarstvu. O takih vprašanjih pišejo in razpravljajo v koledarju ugledni strokovnjaki in v gospodarstvu strokovnjaki, ki delajo v najvišjih in najpomembnejših družbenih organih, ustanovah in organizacijah. Dejstvo, da je objavljen v »Gospodarskem koledarju 1959« nad sto sestavkov, ki obravnavajo različna, splošna in posebna vprašanja iz našega gospodarstva, potrjuje pomen tega koledarja kot koristnega priročnika. Razen tega je dodana h koledarju še posebna priloga, ki vsebuje vse popravke glede podatkov posameznih gospodarskih organizacij in podjetij raznih proizvodnih strokov, kakor tudi glede drugih gospodarskih organizacij, kjer bodo nastopile spremembe pri podatkih. Priloga je dopolnilo K. Gospodarskemu omenjeni sestavki v koledarju vsebujejo mnoge podatke iz naj-

različnejših gospodarskih panog in strok, ki omogočajo jasnejšo predstavitev o našem gospodarstvu in njegovih pomembnejših vprašanjih. Pomembno je dalje tudi to, da so zbrani v koledarju tudi gospodarski predpisi, ki jih gospodarske organizacije, zavodi in zasebni obrati najčestej uporabljajo.

Med posameznimi vprašanji, ki so obravnavana v koledarju, naj omenimo prispevek dr. Marijana Breclja o Pomenu kontrole cen v našem gospodarstvu, prispevek univerzitetnega profesorja dr. Antona Peterlina »Delo na jedrski energiji v Jugoslaviji«, prispevek Toneta Klemenciča »Gospodarski problemi v zvezi z razvojem industrije in avtomatizacije«, in drugi prispevki, ki obravnavajo življenjsko raven, narodni dohodek, prispevke o kmetijstvu in kmetijskih proizvodih, pomembnih za preskrbo prebivalstva, o standardih, izvozu itd., kakor tudi prispevke o varnosti pri delu, novostih v organizaciji oblasti, planskem reguliranju gospodarstva v našem gospodarskem sistemu, o nekaterih temeljnih zakonih gospodarstva v gospodarskih organizacijah, nalogah sindikalnih organizacij na področju komunalnega gospodarstva itd.

Za ta bežen pregled vsebine kaže, da obravnava koledar zelo pestro in pomenljivo problematiko, ki utegne vsakomur koristiti pri praktičnem delu.

že posebnega modnega kreatorja. Čudovite pa so pletenine podjetij »Angora« in »Rašica«. Kroji, skladnost barv in izvirnost modelov zares upravičeno želajo hvala obiskovalcev sejma. Tovarna »Rašica« ima zares

Obiskovalke sejma »Moda 1959« so se ustavljale ob razstavljenih izdelkih Tovarne dekorativnih tkanin in »na oko« ocenjevale frotrirasto blago, za katerega pa pravijo v tovarni, da je zares dobre kakovosti.

veliko izbiro. Tu in tam je padlo upravičeno vprašanje o cenah, pa so prijazni uslužbenici »Rašice« takole pojasnili: pleten plašč in obleka 28 tisočakov, zelen pleten kostum s puloverjem 25.000 din. ... Le za otroke, ki so v pleteninah najbolj »spravljeni« — ni bilo skoraj ničesar. Zastopniki »Rašice« pa so nas kmalu potolažili, da mislijo letos tudi na male potrošnike in bodo še ta mesec odprli obrat, kjer bo 120 ljudi izdelovalo samo otroške pletenine.

Na sejmu mode 1959 razstavlja tudi »Varteks« konfekcijske modele iz tekoče proizvodnje. Ta volnarski kombinat pripravljajo za letošnjo sezono tudi blago iz sintetične preje »terylene«. Njegova vrednost je v tem, da se ne mečka in je odporna proti vročini pri likanju, kar bo razveselilo posebno tiste, ki mnogo sedijo. Na razstavnem prostoru tovarne nogavic »Polzela« je pritegnil mojo pozornost komplet — kravata in moške elastične nogavice. Tudi drugi obiskovalci so se ustavljali in izražali predstavnikova podjetja, kje bi to lahko kupili. Da trgovina odklanja te komplekte, češ da ne bodo šli v prodajo, je povedal. Cena pa je ni visoka — okoli 900 din za komplet, 520 dinarjev veljajo nogavice, ostalo pa kravata in ovoj. Drago? Ne, prav gotovo ne. Saj vidimo po trgovinah kravate iste kakovosti, za katere pa je treba odšteti precej več. Morda bo tudi tu držalo, da se predstavnik trgovine zanima samo za tako blago, kakršnega so prodajali včeraj, odklanjajo pa raz-

ne novosti, ki bi se jih potrošniki razveselili, če bi jih v trgovini znali ponuditi. Oglejmo si še nekoliko blago za spomladanske plašče, kostume in moške obleke. »Novoteks« razstavlja kompletno pomladno kolekcijo. Tkanine so lepe, posebno ob mehkih, nežnih velurjih človek rad postoji. Cene tkaninam iz te tovarne bodo letos za 10 odstotkov nižje kot lansko leto — to bo posebno razveselilo tiste, ki mislijo na novo spomladansko obleko. Prav tako pa ne bo odveč, če povemo, da je blago evlanižirano, kar pomeni, da mu molji ne morejo do živga.

Lepe tkanine za plašče in jopice pripravljajo tudi »Vigonka« iz Maribora, »Volna« iz Laškega in tovarna volnenih izdelkov »Majšperk«. Ta se je na sejmu predstavila z raznimi velurji za moške in ženske plašče ter drugimi tkaninami v raznih pastelnih barvah.

Beleznica se naglo polni, a vsega zapisati ni mogoče. V mislih se prelivajo vtisi, od katerih je najmočnejša zavest, da se je naša tekstilna industrija otresla enoličnosti vzorcev, barv in tkanin in da še vedno išče nove poti k zboljšanju svojih izdelkov, katere tudi skuša prilagoditi okusu domačih potrošnikov. Nekateri pripombe, da je na sejmu »Moda 1959« vse tako kot vsa leta doslej, pa so le kritika zelo površnih opazovalcev, ki se niso ustavljali ob posameznih izdelkih in zato tudi niso mogli opaziti prizadevanja kolektivov v naši oblačilni industriji za njen napredek.

V. K.

Udeleženci rednega občnega zbora Zveze prijateljev mladine okraja Ljubljana so v poročilih in v razpravi dali obilo pobud za prihodnje delo

Od blizu in daleč

Šmarje pri Jelšah

Učitelji s področja šmarske občine se bodo udeležili v semestrskih počitnicah več tedajev in seminarjev. Tako bo 21 učiteljev obiskovalo tečaj za učitelje gospodinjstva v Sentjurju, 12 vzgojiteljev bo obiskovalo seminar za tehnično vzgojo, 28 pa seminar za likovni pouk. Skoraj vsi upravitelji šol pa se bodo udeležili tridnevnega seminarja, na katerem se bodo seznanili s problemi šole v okviru šolske reforme. Tudi tisti vzgojitelji, ki ne bodo obiskovali tečajev in seminarjev, ne bodo počivali. V Rogški Slatini in Kozjem bodo poučevali na kmetijsko-gospodarskih šolah, v drugih krajih pa se bodo ukvarjali z drugim delom.

L. R.

Virštanj

Osnovni organizaciji Socialistične zveze v Virštanju in Imenem sta se združili v eno.

Iz poročila na združitvenem sestanku je bilo razvidno, da so bili posebno v Virštanju dokaj marljivi, saj so lani ustanovili v tem kraju organizacijo RK, nad 120 ljudi pa se je prijavilo za prostovoljno delo pri gradnji Ljudskega doma. Sedaj, ko so se združili, upajo, da bodo uspešni še lepši.

R. L.

Slov. Konjice

V konjiški občini se organizacije Zveze komunistov že pripravljajo na proslave 40-letnice ZKJ. Poseben odbor pri občinskem komiteju ZKJ je izdelal okvirni program prireditev v občini. Glavna proslava bo v drugi polovici aprila, poleg te pa bo še več manjših prireditev v vseh večjih krajih v občini in po delovnih kolektivih.

V Slovenskih Konjicah se je te dni prvič sestel novi odbor SZDL, ki zajema razen mesta še več okoliških krajev. Prej je na tem področju delovalo več osnovnih organizacij. Za predsednika novega odbora so izbrali Gvidona Mraza, ki je že prej več let uspešno vodil osnovno organizacijo SZDL v Konjicah. Na sestanku so razpravljali še o gospodarskih in političnih nalogah na svojem področju.

L. V.

Postojna

Na zadnji seji občinskega odbora SZDL so izvolili nov odbor občinske ljudske univerze. Za predsednika je bil ponovno izvoljen ravnatelj postojnske gimnazije, profesor Simon Lenčič, za upravnika pa tov. Sajovec.

Ker sta se s 1. jan. združili občini Pivka in Postojna, so na zadnjem zasedanju občinskega ljudskega odbora izvolili podpredsednika občinskega ljudskega odbora Adolfa Gerželja.

Pred kratkim so ustanovili v Postojni občinski strelski odbor. V zadnjem času se je strelstvo na Postojnskem zelo razmahnilo. V Postojni gra-

dijo tudi novo strelišče, ki bo sodobno urejeno in primerno za večja tekmovanja.

Planinsko društvo v Postojni bo priredilo v semestrskih počitnicah smučarski tečaj na Nanosu. Pred kratkim pa je društvo uredilo tudi smučarsko in sankarsko progo. Zanimanje za zimski šport je v Postojni precejšnje, saj je v okolici več privlačnih smučišč, predvsem na Nanosu in Javorniku.

-bec.

Velenje

V Velenju se je začel tečaj za visokokvalificirane delavce. Prireja ga tamkajšnja delavska univerza. Prijavitelcev je 26, kaže pa, da se bo to število še povečalo. Prav bi bilo, da bi mislili tudi na prireditve tečaja za polkvalificirane in kvalificirane delavce. Zal pa to ne bo mogoče takoj izvesti zaradi velikega pomanjkanja prostorov. Težave bodo odpravili šele takrat, ko bo dograjen poslojpe delavske univerze. Le-to pa nameravajo izročiti svojemu meniju že 3. julija letos.

S.

Celje

V Mestnem parku v Celju odstranjujejo staro brv. Po končanih regulacijskih delih pa bodo zgradili na tem mestu novo in bolj široko brv, kajti dosedanja je že dotrajala.

Graditev mostu z Otoka v Lince bo, kakor računajo, končana do konca januarja. Za graditev so deloma uporabili bivši kapucinski most, neuporabne dele tega mostu pa so morali nadomestiti z novimi. Ko bo most dograjen, bodo morali urediti na obeh straneh še cestnice.

Olešjevalno in turistično društvo v Celju bo v soboto 7. februarja priredilo v vseh prostorih kina »Union« tradicionalno maske-rado, ki bo že 32. po vrsti. V nedeljo 8. februarja popoldne pa bodo priredili najprej maskirano za otroke, nato pa še za mladino.

M. C.

Loznica pri Zalcu

V eni zadnjih noči je neznan storilec iz neposredne bližine ustrelil v vrat Jožefa Cokana. Leopoldu Pavčiču je je krogla istega napadalec predrla prsni koš. Oba sta utrpela hude poškodbe in celisti reševalci so ju prepeljali v bolnišnico.

C. M.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij v

MARIBORSKI LIVARNI MARIBOR

razpisuje naslednji prosti mesti:

1. vodje biroja

za izgradnjo in vzdrževanje.

Pogoj: strojni inženir.

2. metalurškega tehnika

Plača po tarifnem pravilniku. Za delovno mesto pod točko 1 je na razpolago dvosobno družinsko stanovanje v Dominikuševi ulici 12. — Ponudbe sprejema uprava podjetja 15 dni po objavi. V ponudbi naj vsakdo navede, kdaj bi lahko nastopil službo.

303-15

Z beleznico na sejmu »Moda 1959«

Ze po prvih korakih v sejm-ske prostore na Gospodarskem razstavišču presenetljivo obiskovalce lepo urejeni razstavnih prostori posameznih tovarn, kjer se nevsiljivo ponujajo lepi vzorci in nove tkanine. Toda najboljše bo, da si z beleznico v roki po vrsti ogledamo tkanine, za katere so nam tekstilci obljubljali, da jih bomo videli tudi po trgovinah.

Ustavimo se pri Mariborski tekstilni tovarni. Izбира razstavljenih tkanin je kar precejšnja in vseh vzorcev ni mogoče objeti z enim samim pogledom. Tkanine iz bombaža, ki učinkujejo kot svila, drobni in nežni vzorci, primerni tudi za otroške obleke, so vse marsikateri obiskovalci. Posebno lep je rdeč vzorec, tkan na lep podlago. Učinkuje kot lepa vezanina. Povedali so nam, da je to naročilo za Slavonijo. Ne dvomno ne bi bilo napak, da bi podobne vzorce naročilo tudi naša trgovska podjetja. Verjetno bi bilo to blago malo dražje, vendar, kdo pri zelo lepi obleki gleda na dinar?

Posebno z zanimanjem so si obiskovalci sejma »gledali« razne popline za moške srajce ali bluže, ki so bili označeni z napisom: se ne krči. To je zares novost, vredna pozornosti potrošnikov. Mariborska tekstilna tovarna je prva v državi, ki je začela tkanine sanfonizirati — impregnirati proti krčenju. Tako blago smo doslej ustvarili. Okoli 600 do 800 din se vrsti ce-

na tovrstnemu blagu, ki je pač odvisna od njegove kakovosti. Potrošniki bomo lahko že spomladaj kupovali srajce — izdelke »Toper«, »Mura«, »DTR« — iz takega blaga in pozneje tudi v trgovinah na metre. Nova očeta srajca torej ne bo več po prvem pranju sinčkova lastnina.

Tudi Tiskanina Kranj razstavlja na sejmu mode nekaj novih vzorcev. Letos so prvič začeli izdelovati tobraklo in kot zatrljaje — kar pestro izbiro vzorcev. Cena tega priljubljene blaga se suče okoli 400 dinarjev.

S svojimi izdelki je obiskovalce sejma pritegnila tudi tovarna dekorativnih tkanin. Predvsem frotrir, ki je lep, nežnih vzorcev, je vzbujal pozornost. Deset novih vzorcev raznih kombinacij že izdeluje kolektiv te tovarne. Za letošnjo poletno sezono bomo lahko kupili tudi metrski frotrir Indantren barv. Po ceni 1900 din za meter. Meterski frotrir smo doslej potrošniki pogrešali, ker ga v trgovinah ni bilo moč dobiti. V Tovarni dekorativnih tkanin pa pravijo, da bi ga že prej izdelovali, če bi trgovine pokazale zanj zanimanje. Lani so trgovski zastopniki nabavljali frotrir za kopalne plašče šele v avgustu, za letošnjo sezono pa so blago naročili pravočasno in ga bo dovolj na razpolago.

Ceprav človeka mika, da bi si tkanine zelo podrobno ogledali, mora naprej, saj so drugi razstavnih prostori naših tekstilnih podjetij prav tako privlačni in vzbujajo radovednost obiskovalcev sejma.

Pri tem v klasični obliki je po svetu že skoraj odklenkalo in na mizah se vedno pogosteje pojavljajo manjši pritličji, ki jih je tudi mnogo laže oprati. Tovarna »Induplat« Jarše jih razstavlja na sejmu. Zanimava vas cena? Okoli 800 dinarjev velja komplet. Novost te znanje tovarne platna pa so tudi lanene kuhinjske brisače, pri katerih so dobro znani karirasti vzorec zamenjale razne druge, svobodnejše oblike vzorcev.

Beleznica je že skoraj polna, toda treba je še marsikaj zapisati o konfekciji in pleteninah in o načrtih delovnih kolektivov. »Partizan« iz Beograda je na sejmu dokazal, da je tudi konfekcija lahko lepo in solidno izdelana. Tako je prav ljubeč športni kostum iz tweeda in si ga lahko nabavi kupovalka že za 10 tisočakov. Posebnost je v tem, da krilo ni povsem izdelano, ampak ga dokončno sešijejo šele po meri kupovalke. Tudi za moško obleko, ki je lepo izdelana in dobre kakovosti, ni treba več kot 22 tisočakov. Na večini razstavljenih izdelkih »Partizana« je videti, da kolektiv težje k izboljšanju kakovosti svojih izdelkov. Za pomlad in poletje pripravljajo »Partizan« okoli 200 modelov, ki jih bomo verjetno lahko kupili tudi

Žilavi Frizijci

Po zgledu Nizozemcev so v povojnih letih tudi prebivalci Frizijskih otokov na severovzhodu Zahodne Nemčije začeli trgati iz morja kopnino in jo obdelovati. Največji otok Frizijskega otočja je otok Sylt, ki je povezan s kopnim po Hindenburgovem nasipu. Po vojni so prebivalci Sylta iztrgali morju 1.300 hektarov kopnine. Zlasti tam je pima obdelovalno zemljo stalno zalivala, oseka pa odnašala. Zdaj so zgradili 9 km dolg nasip in tako zavarovali velik del zemlje, ki je bil v nevarnosti, da ga odnesejo morski valovi. Tako stanje je trajalo polnih tri sto let. Ko se je morju odrgana zemlja, se silo osušila, so jo kemično razsolili in zorali. Lanj je zemlja prvič obrodila oljno repico, oves in ječmen, za ozimino pa so posejali rž. Obenem so zgradili vas in naselili kmete in delavce, ki varujejo nasip. V vasi je šola, trgovina, gostilna in kovačnica. Dela je financirala država. Četudi stane hektar zemlje okrog 30.000 DM, so prepričani, da se bo investicija izplačala. V načrtu je nadaljnje izsuševanje plitvin okoli Frizijskih otokov.

in kovačnica. Dela je financirala država. Četudi stane hektar zemlje okrog 30.000 DM, so prepričani, da se bo investicija izplačala. V načrtu je nadaljnje izsuševanje plitvin okoli Frizijskih otokov.

Helikopter za zasebnike

Približuje se dan, ko si bo mogel marsikdo privoščiti helikopter. Neki norveški izumitelj, trdi, da njegov prototip helikopterja ne bo stal več kot tisoč dolarjev. Ogrodje helikopterja je iz plastične mase, ki je ojačana s steklenimi vlakni. Motorja na bencinski pogon razvijata 84 konjskih sil. Helikopter ne potrebuje za vzlet večjega prostora kot streho navadne garaže.

Titanova zlitina

V Ameriki so izdelali zlitino kovin titana, vanadija, bakra in aluminija. Zlitina je zelo trdna, saj vzdrži pritisk 13.000 atmosfer, kljub svoji trdnosti pa je zelo prožna in lahka. Uporabljali jo bodo za trupe vesoljskih raket.

Drobiž

V aparatih, v katerih obdelujejo radioaktivne snovi, se sčasoma nabere toliko radioaktivnih ostankov, da postanejo aparature nevarne za okolico. Družba General Electric je sedaj odprla »pralnice« za take aparature. Aparature perejo v velikih bazenih s posebnimi kemikalijami in vodo.

Dve veliki evropski kemijski tovarniICI in Ciba, sta začeli izdelovati barvila iz alginata, substance morske trave in alg. Barvila so uporabna za vsa celulozna vlakna. Posledica je, da se je alginat zelo podražil. Hrvaški čebelarji center je izdelal posebno pripravljeno med, ki vsebuje cvetni prah in hrvaški mleček. V medu je 0,2 odstotka mlečka. Ta med je zaradi primene bolj hranljiv in osvežilen.

Nov postopek sušenja mesa ne uporablja več toplote, ampak vakuum in temperaturo hladilnikov. Meso oddaja vlago v zamrznjenem stanju. Struktura mesa ostane neokrnjena, osušeno meso je na pogled kot sveže in zelo hitro sprejema vodo, ker je tako osušeno zelo porozno. Postopek sušenja pa je dolgotrajen in zato tudi drag.

ZA FILATELISTE

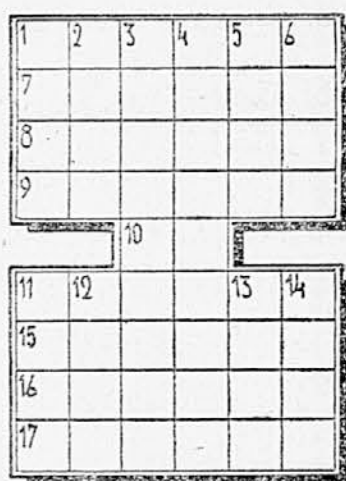

V Indiji sta izšli novi znamki v počestitev dveh velikih Indijcev. To sta Jagadish Chandra Bose, eden prvih voditeljev indijskega nacionalnega gibanja, in Bipin Chandra Pal, znanstvenik.

Kemična zaščita pred radioaktivnimi žarki

Vsa doslej poznana zaščitna sredstva proti radioaktivnemu sevanju so preventivna, to se pravi, da delujejo le, če organizem še ni poškodovan s sevanjem. V Indiji pa so našli kemično spojino metionin. To je aminokisljina, ki vsebuje žveplo. Ta spojina deluje zaščitno že pred obsevanjem z žarki, še bolj pa je učinkovita, če je organizem že bil obsevan. Metionin je spojina, ki nastaja v živi celici pri procesu, ko se celice cepijo.

KRIZANKA

VODORAVNO: 1. prebivalec starega obrtniškega kraja na Gorenskem, 7. skupina vulkanskih otokov v Tirenskem morju, 8. Webrova opera, 9. veletoč v Južni Ameriki, 10. kem. znak za aluminij, 11. ime skladatelja Bravnicarja, 12. pialice, mapa, 13. srbski pesnik, pisatelj in publicist (Oskar), 17. pogorje in pokrajina v Burni.

NAVPIČNO: 1. sedež v solskem razredu, 2. vodni žival, 3. izvir na obali, 4. ohromel človek, 5. židovsko moško ime, 6. žensko ime, 11. način oblačenja, 12. Ober, 13. zapor, 14. izraelska luka.

RESITEV

VČERAJŠNJE KRIZANKE
VODORAVNO: 1. stvor, 6. tresem, 8. re, 9. tlak, 11. Andreja, 13. Nero, 14. at, 15. regata, 17. nadir.

Zima

v prejšnjih stoletjih

Pritisnil je mraz in v teh januarskih dneh smo imeli tudi minus 17 stopinj Celzija. Kakšne so bile zime v prejšnjih desetletjih našega stoletja in pa v prejšnjem stoletju, vemo iz časopisnih poročil. Toda o zimih v tistih časih, ko še ni bilo časopisov, ni dosti zapisanih sledov. Vendar pa se je ohranilo v starih arhivih nekaj znamenljivih podatkov, največ v samostanskih dnevnikih in v raznih magistratnih zapisnikih.

Plastično jeklo

V Ameriki so začeli izdelovati plastično jeklo. To jeklo je pasta, ki se na zraku strdi. Sestavljeno je iz 80 delov jekla v prahu in 20 delov posebne umetne mase. Jeklo uporabljajo za popravila železnih in jeklenih predmetov vseh vrst. Posebno primerno je za popravilo spojk na tračnicah, petrolejskih cevi in rezervoarjev. Ker se strdi brez varjenja, ni pri petrolejskih napravah nevarnosti požara.

Trdnost strjene mase je 1.265 kg/cm², to je toliko kot normalnega jekla.

Napovedana pa je še nova masa, tudi plastična, ki se strdi, ko se združita obe komponenti te mase. Novo maso bodo uporabljali za popravilo ladij, ker v njej ni železa in ne deluje na kompase.

Novi uspehi med činske znanosti

S pomočjo radijskih valov proučujejo sedaj sovjetski znanstveniki krvne žilice v možganih. Na obeh straneh bolnikove glave pritrdijo elektrode generatorja. Radijski valovi naletijo pri svoji poti skozi možgane na določen odpor, ki se grafično začenja na traku. Na osnovni krivulje lahko ugotovijo točno stanje ne samo velikih, temveč tudi malih krvnih žilic. Kakor tudi kroženje krvi v možganih.

Do sedaj so stanje teh žilic ugotavljali samo približno po pritisku žile na senčar ali po stanju očesne dupline.

bila takšna zima v Franciji: Mrliče so komaj mogli pokopavati, ker je bila zmrzla zemlja trda kot kamen. Leta 1258 je bila spet taka strašanska zima, da so v Nemčiji zmrzovale pijače v kletih, da so pokali sodi, vino in pivo so pa prodajali zelo poceni, zmrznjeno in na kilogram. Kronika pripoveduje, da po tem mrazu še dolga leta niso videli nobene vrane v tistih krajih...

Po nekem zapisu je bilo v zimi 1363-64 mraz od 16. septembra do 6. aprila; ves ta čas zmrzal ni popustila in na Češkem, v Nemčiji in na Madžarskem so umrli tisoči ljudi.

V tistih časih ljudje niso imeli toplomerov in tako seveda niso mogli izmeriti temperature, toda vsekakor je moralo biti bolj mraz kot danes. Iz nekega poročila londonskega »Timesa« vidimo, da je bilo

leta 1895 v Angliji 49 stopinj Celzija pod ničlo. Ožina La Manche pa je bila skoraj vsa zamrznjena. Ožine zamrznejo tudi še danes, ob zelo hudem mrazu zaledeni celo Jadransko morje ob obali in v nekaterih mirnih zalivih.

M. B.

Sodobna iznajdba

V »atomski dobi« je vsaka iznajdba na polju radioaktivnosti velikega pomena. Tako je odkritje inženirja Williama Lekla, aktivnega častnika ameriške armade nedvomno zelo zanimivo in koristno. Lekl je pripravil filter s kemično snovjo, ki očisti radioaktivno vodo v nekaj minutah v taki meri, da je primerna za uživanje. Mladji inženir je svojo iznajdbo predložil patentnemu uradu ameriške vojske, ki jo zdaj preizkuša.

Psihologi univerze v Wisconsinu (ZDA) so izvedli izredno zanimivo poskuse z živalmi o materinskih ljubezni. Pravi, da je tak občutek med živalmi zelo razvit, da ga pa je mogoče tudi umetno ustvariti. Uspel je poskus z mlado opico, ki so ji dali igračo: v krzno oblečeno lutko v obliki opice, ki so jo gredli s posebnim gredcem in zibali na posebni zibki. Mlada opica se je obnašala do lutke kot do matere.

»Slecite plašče in si zavijajte rokave,« je zapovedal inšpektor.

»Nikar se ne trudite, Elk.« Govoril je mali šofer. »Mi vsi smo pošteno Zabe.«

»Poštenih Zab ni,« je rekel Elk. »Imamo slabe Zabe, slabše Zabe in najslabšega — Zabo. Toda ne bomo se pričkali. Odvedite jih v celice, seržant, in jih ločite. Tegale Litovca bom pa vzela s seboj na poveljstvo.«

Šofer je nemirno pogledoval zdaj Elka zdaj postajnega seržanta.

»Kaj naj vse to pomeni?« je vprašal. »V Angliji vendar ne smete uporabiti zasliševanje tretje stopnje.«

»Zakon so pred kratkim spremenili,« je rekel Elk nič dobrega obetajoče in dal možu znova vklemiti zapestja.

Zakona kajpak niso spremenili, toda tega mali Rus ni vedel. Na poti na policijsko poveljstvo je ves čas govoril sam s seboj, a ko so ga odvedli v Elkov neopremeljeno pisarno, je spregovoril...

Elk se je vrnil na Harley Terrace in povedal Dicku, ki ga je že pričakoval, svojo zgodbo.

»Se sanjalo se mi ni, da gre za zaroto, preden nisem odkril zlikovcev, ki so me čakali,« je rekel Elk. »Seveda niste telefonirali vi, ti tiči so me potegnili! In to temeljito! Saj so pa Zabe! Mislili so, da bom zapustil poveljstvo pri izhodu na Whitehall, kjer so imeli zame pripravljen taksi. Za primer pa, da bi me tamkaj zgrešili, so pripravili družbo, ki naj bi me sprejela na Harley Terrace. Čudovito!«

»Kdo pa jim je dal ukaz?«

Elk je zmignil z rameni.

»Gospod Neznaneč. Litovec je prejel njegov ukaz po pošti. Napovedal mu je kraj sestanka in se podpisal s 'Sedem'. To je vse. Litovec je izpovedal, da še ni videl nobene Zabe, dokler ni bil sprejet v organizacijo. Kje je bil sprejet, ni povedal. Avtomobil je last Zab. Dejal je, da dobi za njegovo oskrbo-

vanje tedensko plačo. Sicer dela pri Heronovem klubu, kjer vozi tovornjak. Povedal mi je, da je v londonskih garažah skritih dvajset takih avtomobilov; vsak ima svojega šoferja, ki ga pride enkrat tedensko osnažiti.«

»Heronov klub! Pri tem plesnem lokalu sta vendar Lola in Lew Brady!« je rekel Dick zamišljeno.

Tudi Elk se je zamislil.

»To mi še na misel ni prišlo. Seveda pa to še ne pomeni, da lastnik tega kluba ve za Litovočevo večerno zaposlitev. Vsekakor pa si bom lokal ogledal.«

Tega pa mu ni bilo treba storiti, zakaj naslednje jutro je našel v pisarni nekega gospoda, ki je želel govoriti z njim.

»Sem Hagn, ravnatelj Heronovega kluba,« se je predstavil.

»Slišal sem, da je zašel eden mojih uslužbencev v neprijeten položaj.«

Hagn je bil visokorasel Sved lepe zunanosti in je govoril povsem brez tujega naglasa.

»Kako ste to zvedeli, gospod Hagn?« je vprašal Elk nezaupljivo. »Že od sinoči je za zapahi, a ves ta čas ni prišel z nikomer v stik.«

Hagn se je nasmehnil.

»Saj ne morete nikogar aretirati in ga privedi na policijo, ne da bi se to razvedelo,« je rekel. »Eden mojih natakarev je videl, kako so Litovca vklejenega odvedli na Mary Lane. A ker ga davi ni bilo na delo, smo lahko sklepali samo eno. Kaj pa je zagrešil, gospod inšpektor?«

Elk je zmajal z glavo.

»Zal vam ne morem o tem nič pojasniti,« je rekel.

»Ga lahko vidim?«

»Ne,« je rekel Elk. »Vendar pa je dobro spal in pošilja sem svojim ljubeznivim prijateljem lepe pozdrave.«

Zdelo se je, da je gospod Hagn pomirjen.

»Ali pa bi lahko vsaj zvedel, kam je dal ključ od pre-

mogovne kleti?« je nadaljeval. »To namreč moram vedeti, ker ga je navadno prav on shranjeval.«

Detektiv se je obotavljal.

»Vprašal ga bom,« je rekel in prepustil Hagna pazljivim očem svojega tajnika, sam pa stopil čez dvorišče k celicam, kjer je bil zaprt Rus. Ko so se vrata celice odprla, je Litovec vstal s pograda.

»Eden vaših prijateljev je pri meni,« je rekel Elk. »Rad bi vedel, kam ste dali ključ od premogovne kleti.«

Malemu možu so se oči samo neznatno zasvetile, vendar pa je Elk ta blesk opazil.

»Povejte mu, da sem ga pustil pri možu v Wandsworthu,« je rekel.

»Hm,« je zagodrnjal Elk in se vrnil k čakajočemu Hagnu.

»Pravi, da ga je pustil na Pentowillski cesti,« se je zlagal Elk, a gospod Hagn je bil videti zadovoljen.

Elk se je vrnil k celicam ter poklical ječarja.

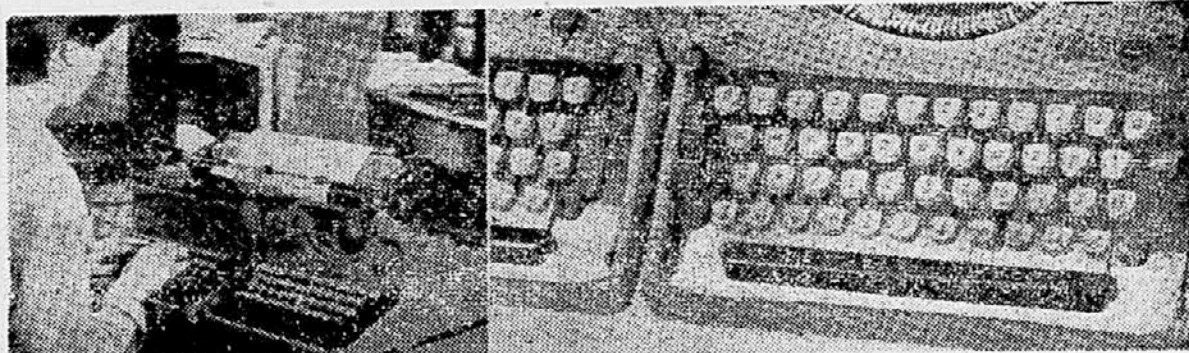
»Vas je jetnik vprašal, kam ga bodo premestili?«

»Da, gospod,« je odvrnil ječar. »Rekel sem mu, da ga bomo dali v wandsworthsko jetnišnico — saj jetnikom navadno povemo, kam jih bomo poslali, da lahko obveste sorodnike.«

Elk je bil pravilno domneval, da je bilo povpraševanje za ključem že vnaprej pripravljeno. Telefonski pogovor s policijsko postajo na Mary Lane, kjer so imeli zaprte ostale člane tolpe, je pokazal, da je prišla tudi tja neka ženska, verjetno žena kakšnega zapornika, ter vprašala po pogrešanem ključu od premogovne kleti. Povedali so ji, da ima ključ neki človek v Brixtonu.

»Može naj prepeljejo v wormwoodscrubbsko jetnišnico,« je ukazal Elk. »Ne smejo pa vedeti, kam jih peljejo.«

Popoldne je pripeljal iz Cannon Rowa jetniški voz na konjsko vprego in zapeljal proti Whitehallu. Kjer se stikata St. Martin's Lane in Shaftesburyska Avenija, je od strani trčil v jetniški voz nepreviden šofer s tovornjakom in mu snel kolo. Obenem so se z vseh strani prikazali možne čudne vnanjosti.

Britanska firma za izdelavo pisalnih strojev je izdelala poseben tip stroja za pisanje znanstvenih razprav, kjer je treba med besedilom stipkati veliko formul s posebnimi matematičnimi znaki. To sta pravzaprav dva pisalna stroja s skupnim valjem. Na levem je navadna črkovnica, na desnem so pa vsi potrebni matematični znaki.

UPRAVNI ODBOR

Generalne direkcije jugoslovanskih železnic

komisija za ustanavljanje in ukinitve delovnega razmerja

razpisuje

NATEČAJ

za sprejem v službo direkcije:

I.

- več inženirjev strojne stroke
 - več inženirjev gradbene stoke
 - več inženirjev elektro stroke
- (šibki in jaki tok)

Pogoji:

1. Dokončana ustrežna fakulteta
2. Plača po predpisih o javnih uslužbencih
3. Preskrba stanovanja po sporazumu
4. Kandidati morajo pridobiti potrebno prakso, po sporazumu.

II.

— študentov

ki bodo leta 1959 in 1960 dokončali študij na eni izmed fakultet zgoraj omenjenih strok.

Pogoji po sporazumu.

Kandidati naj dostavijo prošnjo s kratkimi biografskimi podatki in opišejo dosedanje zaposlitev. Prošnje vložite pri komisiji, za ustanavljanje in ukinitve delovnega razmerja pri Generalni direkciji jugoslovanskih železnic, najkasneje do 15. marca 1959.

323-16